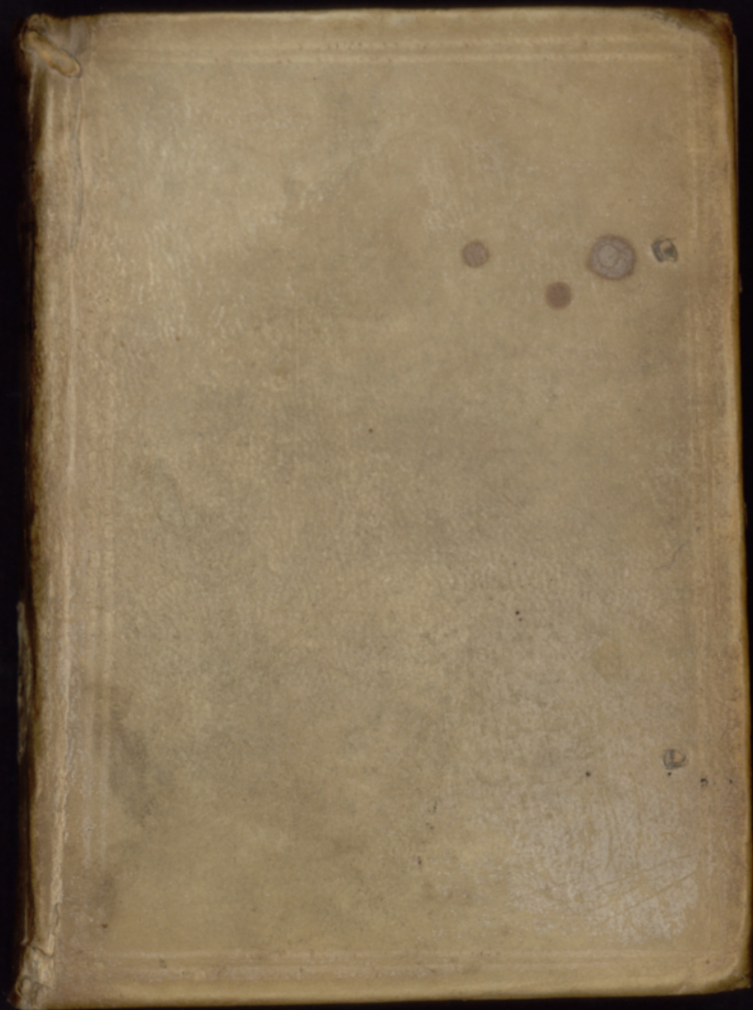
Joan [illegible]
de perfectio relig[illegible]
[illegible]
[illegible] clericos /
Instructio [illegible]
[illegible]
De privilegiis
Clericorum &c.
De Iustitia
Commutativa
Regula [illegible]

(Pièce I Daunou 941
Pièce VI Daunou 820)

~~3672~~

Toutes les pièces de ce
recueil ont été cataloguées

F. R.

1954

Recueil

1° Carmen Sapphicum
Æneæ Silvii

2° De religionis divi Benedicti
ruinâ et instauratione oratio

(précédé d'une lettre
de Sebast. Brand
au chan. Christophe de
Utenheim. f° 7

¶ Casus in quibus iudex secularis potest manus i personas clericoꝝ sine metu excōicatiōis imponere

¶ De priuilegiis clericorum

¶ De exemptionibus

¶ De carceribus.

¶ De alimentis.

¶ Excellentissimi vtriusqꝫ iuris doctoris egregii domini bernardi laurenti primi presidentis i supre ma parlamenti curia. Tholose eximii. ¶ Casus in quibus iudex singularis potest manus in personas clericorum sine metu excōmunicationis imponere Incipiunt feliciter.

QUoniam freqūter intueor modernis tēporibus clericos capi distringi ꝛ plerumqꝫ iudicari a temporalibus iudicibus siue magistratus/igitur vigilanti studio inuestigare curaui totis pro viribus an et quando hoc sit eis licitum scilicet laycis imponere manus in personas clericorum sine metu excommunicationis atqꝫ offē sa diuini iudicii ¶ Primitus est presupponendum ꝙ iurisditiones sunt distincte in autē. quo opor. epi. ꝛ cle. colla. i. circa principium iuncto. c. nouit. ꝺ iudi. extra cum concor. Jurisditio tamen ecclesiastica maior est et excellētior temporali in. c. solite ꝺ ma. io. et ebedi. Jdeo dicit imperator ꝙ leges non dedignantur sacros canones imitari in auten. vt clerici apud proprii epi. § pe. colla. vi. iuncto. c. clerici ꝺ iudi. ꝛ. c. cum secundum de secun. nup. Qua de re vna iurisditio non debet aliam impedire. vt in dicto. c. nouit de iudi. iuncta. l. consulta diualia. C. de testa. immo potius vna aliam iuuare debet vt. xxiiii q. ii. dominus iuncta. l. fi. circa prin. de re. milita. li. xii. C. Et ibi de hoc per Lucam de penna. De quo etiam egregie loquitur Guil. de monte landuno in c. i. circa finem de fo. compe. in clemē. et est tex. in c. i. de offi. ordi. ¶ Unde hec est regula ꝙ layci

in clericos nullã habent iurisditionem nec in crimi nalibus. vt in.c. ac si clerici. ꝛ in.c. cũ nõ ab homine. extra de iudi. et in.c.i. et. ii. xi. q. i. cũ cõcor. Nec etiã in causa pecuniaria ex criminali descendente vt no tat Jo. .xxxii. di.c. ad hec. ꝛ in.c. adrian⁹. lxiii. di. Jtẽ Bernar. ꝛ Hosti. in. c. decernimus. de iudi. et in.c. ii. de foro cõpe. ꝛ ibidem hoc tenet. Jo. andree. Jdem no. i.c.i. de cleri. ꝯiuga. li. vi. Nec in causa mere ciui li in.c. nõ liceat. iii q. vi. et est hoc expeditũ in.c.i. et. ii. xi. q. i. et in.c. qualiter et quando. de iudi. quod te nent Hosti. ꝛ Jo. an. in.c. cleri. de iudi. de quo etiam in.c. quod clericis. de fo. compe. ꝛ in.c. verum eo. ti. per Jo. an. Jta etiam notat Hugui. xi. q. i.c. clericũ. et in. c. alle. vnico de cleri. cõiuga. li. vi. facit optime. ca. seculares. de fo. cõpe. li. vi. cũ cõcor. ibi signatis. vbi est hodie declaratum. ¶ Jn hoc tamẽ vltimo membro dicunt nostri maiores excipi duo casus.
¶ Primus casus est in causa reconuentionis.
¶ Secundus casus in causa feudali licet de hoc sint opiniones contrarie. tamen Jnno. hoc tenet in ca. verum de fo. compe. dicens ꝙ si in cã feudali do minus clericum vassalũ distringat vel alias repel lat nõ icidit in canonẽ ꝛc. de quo plane disputat. Hẽ ri. boyc. in.c. alle at si clerici de iudici. hec tamen iu ra predicta sunt familiaria vnde ꝓbatio est familia ris vt dicit Jo. in.c. patet. xi. q. iii. quãdo vnus papa alium papã inducit in testẽ vt recitat Joã. i. Roma ni princeps de iureiurã. in cle sup verbo bonifacius hoc tamen non obstante nullus fidelis abnegare dꝫ istorum iurium et similium auctoritatẽ. absit eñi dicere vt scriptura mẽtiatur. xiii. q. v. quid ergo ꝛc. Preterea predicta approbãtur nõ solũ auctorib⁹

iuris canonici imo ꝛ auctorib⁹ iuris diuini et etiã ciuilis. quoniam clerici sunt exempti a potestate laycorum auctoritate summi dei omnium rerũ con ditoris prout legitur in.c.cum adverũ ꝛ.c.duo sunt ꝛ.c.imperator.xcvi.di.secundũ Gui de monte laodu.in.c.de offi.ordi.in cle.de quo plane per Inno.i capi.si quis de maio.ꝛ obedi. Et plenius per ipsum in ca.licet de fo.cõpe. vbi plene ipse Inno.differit d iurisditione ecclesiastica et de illius origine et progressu. De liberalibus vero.ꝛ preuilegiis a deo et a principibus cõcessis ipsi ecclesie et personis et bonis clericorũ eleganter ponit Inno.iii.c.nouerit.de senten.excõ.extra vbi de hoc remitto causa breuitatis. Unde veritas testatur sacri eloquii dicens Nolite tangere christos meos ꝛ in ꝓphetis meis nolite malignari. Ulterius predicta cõprobãtur auctoritate iuris ciuilis in auten.statuimus. C.de epi.ꝛ cleri. vbi ad litteram patet ꝙ iudices temporales nullã habẽt iurisditionem nec i criminalibus nec i ciuilibus in ꝑsonis clericorum. ¶ Per quã auctoritatẽ dicunt ibi doctores ꝛ precipue Bal. ꝙ oĩa alia iura ciuilia que dicebãt laycos habere aliquam iurisditionem in clericos sunt correcta per illam autẽ. vt.l. nullum C.de testi.ꝛ.l.abbictos C.de epi.audi. cum si tractant Hosti.ꝛ Jo.an.in.c.verum de fo. compe. Omnis tamen diffinitio in iure periculosa est parũ est enim quin subuerti possit.l.omnis diffinitio.ff.de reg.iu. Ideo libet casus a ꝑdictis exceptos hic enumerare. Ea de re subiiciam septem casus in quibus verberans clericũ non incidit in sententiã excõicationis. Et sex in quibus clerici distringunt per seculares iudices. Et alios sex i quibus layci capiũt cle

ricos absq3 metu excõicationis. Quos casus recol legi ex variis passibus iuris et diversorum doctorum con clusionibus sunt igitur septẽ casus in quibus quis percutiendo clericũ non incidit in sententiã excõica tionis quos enumerat Inno. in. c. nõ dubiũ. de sen. excõ. ¶ Primus est cũ bono zelo causa correctõis quis clericum verberat. vt pater/mater/ magister et prelatus. vt in. c. i. de sen. excõ. Et ibi de hoc per Hen. boyc. Secundus est si cũ iocosa levitatate. vt in. c. i. et ibi per Hen. in. ii. di. Tertius cũ quis invenit cle ricũ turpiter agẽtem cũ vxore sorore et matre. de quo in. c. si vero de sen. excõ. in. ii. di. per Hen. Quartus si vim vi repellat vt in dicto. c. si vero. et ibi de hoc per Hen. iii. i. di. Quintus si ignorauit eum esse clericũ in. c. si vero. ii. et ibi de hoc per Hen. in. i. di. Sex si inve nerit clericũ apostatã. s. deferendo habitum et ton suram clericalem post trinam monitionẽ. vel si se uis et enormibus se immisceat sine habitu et tonsura clericalibus et sine monitione. de quo tñ latius infe rius dicam. Septimus et vltimus cũ clericus se pror sus transfert ad actus contrarios clericatui. vt quia efficitur miles se immiscendo seuis et enormibus vel quia bigamus efficitur. Et etiam de his dicam in se quentibus. Propterea et secundo reperio sex casus in quibus iudex temporalis cohercere põt clericũ Primus est quando clericus incorrigibilis est/ et est de gradatus et traditus brachio seculari in. c. cũ nõ ab hoĩe cum concor. suis de iudi. Et intelligo quod sit de gradatus iuxta formã. c. degradato. de penis. li. vi Casus autẽ in quibus clericus traditur brachio se culari enumerãtur per glo. in. c. ad abolẽdã extra de heriti. ¶ Secũdus casus est vbicũq3 ecclesiastica

potestas deficit iuxta ea que notātur in.c.princeps xxiii.q.v.in.c.filiis.xvi.q.vii.vbi dicit tex.ꝙ metro politano dissipante bona ecclesie adeatur regia di gnitas.⁊ ibidē ꝑ glo.vide etiā per Lucam de pen. in.l.sicolom.Co.de agrico.⁊ censi.li.xi. ¶ Tertius qñ ꝑ eccliam inuocat̄ brachiū seculare in.c.i.cū ibi notatis.de offi ordi. ¶ Quart⁹ vbicūqꝫ clericus se immiscet seuis et enormibus in.c.ex pte.iii. de pre uilc.iuncto.c.ꝑpendimus.⁊.c.cū non ab homine de sen.excō.vbi de hoc.de quo latissime ꝑ Hen.in.c.vt fame.de sen.excom.⁊ in.c.ex litteris.in tertia di.ex tra de.vi.⁊ ho.cle.vbi inter cetera.legitur ꝙ si cle ricus facit contra statutum clericale assumēdo mi litiam immiscendo se seuis et turpibus vel aposta tando ab ordine clericali pariter enorma.cōmittē do sine alicali monicióe exequitur omni priuilegio clericali.hoc idem tenet Inno.in.c.in audientia de sententia excom.qui tex.dicit ꝙ clericus assumens habitum militarem si tertio in motus nō desistat.si capitur seu percutitur per tales laycos nō sunt ta les layci excōmunicati Inno.tamen supplet super verbo moniti subaudi maxie. Et nota ꝙ ille text⁹ nō dicit ꝙ se seuis ⁊ enormians immisceat:sed solū ꝙ habitū militarē assūpserit Sed in.c.i.de aposta Inno.dicit ꝙ ad hoc ꝙ perdat priuilegiū clericale duo requirūtur:scꝫ ꝙ se transferat ad habitū mili tarem ⁊ ꝙ seua et enormia cōmittat Si aūt cleric⁹ vitā turpē ducat vt qꝛ ē public⁹ ioculator buffo seu goliard⁹ tunc siue sit in sacris siue non.post annum ipso iure vel etiam infra annum trina tamen moni tione precedente perpetuo exuitur oī ꝑuilegio cle ricali in ca.vnico de vita et hone.cle.li.vi. ¶ Si ve

ro alias turpē clericus exerceat vitaꝫ vt carnificū malellariorum vel tabernarioꝝ ꝑsonaliter tamē post trinā monitionē post terminū competentē arbitrio monentis ꝑfixū. si sit ꝯiugatus oīno. si non sit ꝯiugatus in rebus. Et tunc si oīno incedat in habitu laicali etiā in ꝑsona priuilegiū clericale ꝙdiu in premissis in si stit amittit. vt in cle. i. de vi. et ho. cle. in cl. Quintus est ī casu. c. vbi mai⁹ piculū de elec. li. vi. isicto. c. ne romani. eo. ti. in cle. vbi dñi tēporales pñt de facto includere dños cardinales ad celebrandam electōem sūmi pontificis. Sed qꝛ hoc faciūt dñi tēporales ex cōmissione vł cōcessione sūmi pōtificis a quo in hoc casu predictis dñis tꝑalib⁹ attribuit talis potestas. dico ꝙ laycus ex cōmissione vel delegatione pape potest clericos non solum ciuiliter quinimo criminaliter cohercere scđm Jo. ꝗ hoc notat. xxxii. d. c. ad hec. ꝛ in. c. adria. lxiii. Idē tenet Hen. boyc. post Bernard. Hosti. Inno. et Jo. an. in. c. alle. at si. clerici de iudi. Et ꝑ hoc vt opinor excusantur officiarii nostri regis frācorum qui res in his multa habet priuilegia apostolica ꝛ plures preeminentias a deo ꝙ officiarii sui capiunt clericos ꝛ detinēt sine metu excōicatōis sed eoꝝ corporaliter nō puniūt sed bene pecunialiter in casib⁹ ꝓuilegiatis: vt infra dicetur. ¶ Sextus ꝛ vltim⁹ casus est in. l. si quis curialis de epi. ꝛ cle. C. vbi. Curialis si clericetur pōt per tꝑalem iudicem etiam per manuum iniectionem ad curiā reuocari. ꝛ vide ibi. ¶ Bal. Et potest huius esse ratio: quia vbi aliqua sunt in cognitone ꝛ iurisditione ex natura cause iudicii tēporalis pōt cognitio seu iurisditio exercer per tēporalem iudicē in clericū vt in. c. verum de fo.

Casus ꝓuilegiati

compe.et in.c.ex transmissa eo.ti.que loquuutur in feudo.z in.c.ceterum de iudi. Unde si clericus resi-stat tunc iudici seculari pōt de facto repelli z ei⁹ p-sonam pōt de facto a feudo ex sui sine metu excōica tionis scdm Inno.in.c.versi z ex hoc quotidie pra-cticamus q in causis q̄ ptinent tēporalibus de iure vel ex priuilegio vt i casibus quos dicimus priuile giatos in hoc regno vel quādo clerici aliquid attē-ptāt i preiudiciū tēporalis iurisditionis prefecto tē porales possunt cohercere clericos resistētes:z me rito quia quilibet pōt tueri suam iurisditionem etiā penali iudicio.vt in.l.vnica in prin.ff.si quis ius dicē di non obtemperaue.z no Inno.in.c.i.de offi.de le-ga.quo casu iudex potest etiam non subditos co-hercere iuxta ca.romana de penis li.vi.z no.plene. Inno.i dicto.c.i.de offi.d lega. ¶ Et ob id iudices tpales in dictis casibus clericos mulctant. nec pro pter hoc puto eos incidere in sententiā excōicatōis nec facere contra libertatem ecclesiasticā.q̄ licet sit fouēda z amplianda non tamen q aliis ius suū au feratur ar.c.ex tenore de fo.cpe.nō enim debet ap-poni laqueus fauore eccliaꝝ vt in.c.mulieri.de iure iurā.z ibi sunt cōcordā. Jurisditio enim ecclesie sem per tueri debet ob dei reuerentiam / scilicet iuste. sꝫ nullatenus iniuste vt dicitur de causa pupilari in.l. quotiens.§.nec vtiqꝫ.ff.de administratio.tuto. Ex q̄ bus opinor q iudices seculares ꝯtra psonas eccl'ia sticas iurisditionem exercentes debito modo vtiqꝫ non excedūt. Et maxime/quia hoc faciunt ex priui legio iuris vel pape aut saltem ipso papa sciente z tolerante.ad quod bene faciunt nota.in c. quoniaꝫ de vi.z ho.cle.p Inno.in ca.i.de treuga z pa. et vide

Casus priuilegiati

que potui ibidem satis late post Inno. Verum est
tamen ꝙ tūc excecutio hmōi multe pecuniarie nō
fiet contra personam clerici nec in bonis ecclesiasti
cis/quia non subiiciūtur iudici temporali sed bene
fiet executio in bonis eorum temporalibus imobi-
libus tamen cum mobilia sequantur personam iu
xta.l.si captiuis.§.expulsus.ff.de capti.ꝛ post li. re-
uer.ꝛ notat Dy.in.l etiam.§.patronus.ff bonis li-
berto ꝛ plene. Oldra de ponte de laude ꝯsilio lix.et
ꝯsilio.xvii. Fiet igitur executio in bonis immobili-
bus seu in eorum temporalitate si quā.habeāt. cū
talia bona temporalia subiiciūtur dictioni regum
ꝛ aliorum temporalium dominorum.vt in.c.quō iu
re.viii.di.ꝛ ita seruamus. Preter ea iudices tempo
rales in regno francie cognoscūt de possessorio cāe
seu rei ecclesiastice quia possessorium rei ecclesiasti
ce seu beneficialis est quid temporale ꝛ nō.spiritua
le secundū Inno.in.c.cum dilecti ꝺ elec.licet quidā
in hoc contra. Sed benar.videtur hoc astruere i
c.litteras de iura.calum.quia possessio habet pluri
mum facti.ꝛ propterea de ea potest iudex tempora
lis cognoscere etiam in rebus spiritualibus seu ec
clesiasticis secundum Ber.in.l.potest pupillus.ff.ꝺ
auro.tuto.ꝛ in.l.ticia.ff.solu.matrimo. et melius in
l.quotiens de iudi.C.ꝛ Jo.an.in c.tuā ꝛ de ordi. co
gnitio.et Paulus delezeariis in.c.i.de vsu.in cle. q
dicunt ꝙ quando agitur de questione facti inciden
tis in materia ecclesiastica iudex thalis cognoscere
potest. Vn̄ secundū iura ātiqua episcopi nō hēbant
Territorium epi territoriū ꝛ ideo non exeq̄bant sentētias suas. Sꝫ
iudices tēporales illa exequebant scd̄m Cy.ꝛ Bal.
in.l.episcopale.C.de epi.audien. Et ꝓpterea lꝫ co-

gnitio dotis ptineat ad ecclesiã.vt i.c.i.z ii.de dona
inter vi.z vxo.tamẽ in quantum requiritur in ea execu
tio facti illa fiet per iudicẽ secularem z nõ p ecclesi
asticum scdm Inno.in.c.significasti.de offi.delega.
scdm vnu intellectum.z ex hoc dicimus inuentaria
bonoꝝ tpaliu clericoꝝ debere fieri per iudices tem
porales qr illa subiiciuntur temporalibus.vt in ca.
quo iure.viii.di.superius allegato. ¶ Postremo
reperio alios sex casus inquibus iudex tpalis sine
metu excõmunicationis potest capere clericum et
incarcerare. ¶ Primus est in casib᷒ pdictis in qui
bus potest fieri punitio seu cohertio persone.qr cui
licet qd est mai᷒ zc. Scds de mãdato iudicis eccle
siastici ipsorum malefactorum ad fines remittendi
in.c.vniuersitatis.z.c.vt fame.de sen.excom.z ita te
nẽt archidi.z Jo.an.i.c.si clericos.eo.ti.li.vi ¶ Ter
tius quando iudex laycus videt clericum ad alte
rius iniuria pparatu et nõ adest prelatus suus si ip
sum clericu alias compescere nõ potest. nã tuc põt
eum sine metu excõicatiõis ligare vel incarcerare
scdm Inno.qui hoc no.in.c.si vero.de sentẽ.excom.
quem sequitur. Lucas de penna.in.l.gnali de curi
ali.x.c. ¶ Quartus qñ iudex secularis reperit cle
ricu in crimine flagrãti quẽ potest per viginti ho
ras detinere scdm Bern.z Jo an Hosti. tñ contra
in.c.vt fame.de sentẽ.excom. et Gau.et Guiller.de
monte.landu.in.c.primo.de offi.ordi.in cle. Quos
sequitur Hen.boyc.in.c.cu non ab homine.de iudi.
Archidia tamen in ca.presbiter lxxxi.di. et Lucas
de penposteu i dicta.l.generali sequitur oppinionẽ
primã q videt ee cõsuetudine approbate. ¶ Qui
[n]us casus est qñ maritus inuenit clericu adulterã

Sex casus

tem cum vxore sua secũdum Hosti. ꝛ Hen. boyc. in dicto. c. si vero. de sen. excom. ¶ Cui autẽ pertinet vel incumbit ꝓbatio clericatus ꝛ corã quo est hodie declaratũ in. c. si iudex laicus de sen. excom. li. vi.

¶ Sext⁹ ꝛ vltimus casus est vbi timetur de fuga debitoris/etiam clerici qm̃ creditor potest tũc talẽ debitorem capere iuxta terminos. l. ait p̃tor. §. si debitorẽ. ff. q̃ in frau. credito aliena. sunt vt resti. ꝛ hoc absq; metu excõmunicationis. Ut singulariter ponit Jo. an. in nouella. et Inno. in c. vt fame. de sen. excom. Et ibi de hoc. ¶ Hec vero citra preiudiciũ potestatis/iurisditionis et libertatis ecclesie ꝑstrinxisse sufficiat quibus nullatenus derogare intendo sed solum ꝓ tuenda veritate iusticie predicta gratificare presumpsi. Non enim debemus esse adulterãtes verbũ dei vetãtẽ apostolo. ii. ad corinth. c. ii. Unde non solũ de ecclesia sed etiã de deo valde per horrendũ est aliquid falsi astruere etiam si ad eius laudem videatur pertinere vt scribit magister sentẽtiarum ꝛ ad corinth. c. xv. subiungens ꝙ non minori sed maiori fortassis scelere si i deo laudatur falsitas q̃ꝙ vituperetur veritas. qđ est tenaci animo commendendum ꝛ perpetuo menti tenendum. Oia tamen submittendo correctioni ꝛ determinationi sancte matris ecclesie. Nã sicut errare vel minus sapere cõis est infirmitas. Sic ꝛ in errore persistere precipuũ est horrẽde iniquitatis. deo gratias. ¶ Bernardus Laurenti vtriusq; iuris doctor.

¶ Incipit breuis scriptura super priuilegiis ꝛ immunitationibus clericorum per dominum Boniconstium natum domini Johannis andree.

Q Uia propter tranſgreſſionem et viola-
tionem priuilegiorum et imminuitatum
per canones clericis conceſſarum nõnul
li et potiſſime iuriſditioni ſeculari preſidentes. Ac
etiam pedagiorum et gauidagiorum exactionibꝰ
inſiſtentes et impoſitionibus collectis ſeu talliis ag
grauantes eaſdem canonicas ſententias ſiue pe-
nas ipſo iure incurrere dignoſcuntur ꝙ in graue
animarum ſuarum noſcitur periculum redundare
Eapꝑter cupiens ego Bonicontius natus viri ve
nerabilis domini iohannis andree decretorum do
ctoris Bononie ciuis. vt per huius compẽdioſi tra
ctatus lectionem de his certiorati effecti ab huiuſ
modi animabus abſtineant pericula plurima pa-
rentibus. breuem circa huiuſmodi materie compi-
lationem ſcripturam formare cõcepi. ¶ In qua
hunc ordinẽ ſeruabo quia primo diſtinguam duos
ordines clericorũ. Circa primum ipſorum ponens
eoꝝ priuilegia ⁊ caſus in quibus priuilegia perdũt
Circa ſcðm vero tractabo de tribus priuilegiis cle
ricorum principalibus. de ipſis tria mẽbra faciens
in ipſorũ quolibet priuilegii ponẽdo qualitatem pe
nam transgreſſorum et caſus in quibus perditur ꝑ
uilegium. Demum declarando recitabo mentem
ca. ſi iudex laycus de ſenten. excõ. li. vi. Circa quaꝫ
queſtionem ſubmittam. ⁊ ſic ero expeditus obmit-
tens breuitatis cauſa modum ⁊ formam diſtinguẽ
di et ſubdiſtinguendi tale decretum aſſumens ex
ſolutione vltime mercurialis queſtionis quam ipẽ
dominus pater ponit in ſua nouella ſuper data ſex
ti libri. ¶ Ad primũ veniẽs eſt ſciendũ ꝙ clericoꝝ
alii ſunt ꝯiugati alii nõ coniugati: ſed diuino obſe-

quio tantum intendentes. De coniugatis igit̃ ⁊ ip
sorum priuilegiis primo videamus Ubi sciendũ est
q̃ si clericus coniugatus cũ vnica tantum ⁊ virgine
contraxerit ⁊ tonsurã ⁊ habitum deferat clericales
duplici tantum gaudet priuilegio imunitatis p̃so⸗
ne vt in ipsum manus temerarias vel violẽtas initi
ens ipso facto sententiam excommunicationis in⸗
currat de quo. xvii. q. iiii. c. si quis suadẽte dyabolo
⁊ de hoc priuilegio infra. §. primo. ¶ Itẽ gaudet
priuilegio fori vt scʒ non possit corã iudice seculari
conueniri vel per ipsum distringi vel ab ipso iudica
ri vel puniri nisi fictus. Et quãdo posset clericus nõ
coniugatus tõsurã ⁊ habitũ deferens clericales de
quo dicã infra. §. terciũ autẽ in prin. Quo vero ad
oĩa alia p̃ter predicta duo nullo gaudet priuilegio
Sed est quo ad alia subiectus cohertioni iudicis
secularis. Et patẽt p̃dicta in. c. vnico de cleri. cõ. li.
vi. ¶ Pena vero violentium p̃missa duo p̃uilegia
in p̃sonas taliũ clericorum cõiugatorum eadẽ est q̃ est i
violentium personas clericorum nõ cõiugatorũ gau⸗
dentium priuilegio de quo in preallegato ca. vnico
§. in ceteris ⁊ ibi videre potes saluis casibus in ipso
exceptis vnde hic nõ insisto circa ipsos. Premissis
autẽ duobus priuilegiis tales clerici coniugati ipso
iure sunt priuati in sex casibus ⁊ ipsorum quolibet
⁊ ipso facto cohertioni subiacent iudicis secularis.
¶ Primus est si habitum ⁊ tonsuram non deferãt
clericales vt in. c. i. allegato de cle. coniu. li. vi. Se⸗
cundus est si sint bigami vt de biga. c. vnico. li. vi.
de his notatur de cle non resi. capi. vltimo ⁊ de bi⸗
ga. c. alterationis li. vi. ¶ Tercius si tõsurã etiã et
vestes clericales deferẽtes officiũ carnificũ ⁊ macel

larioꝛum vel tabernarioꝛum exercentes moniti in fra terminum p̄fixum non desisterint vt in cle pri ma de vi. ꝛ ho. cleri. in cle. ¶ Quartus si monitus i fra annum non desistit ioculatoꝝ vel buffonū arteꝫ exercere. ¶ Quintus quādo nulla monitione p̄missa exercet illā artē ꝑ ānum. ꝛ ista duo vltima pa tent de vi. ꝛ ho. cle. c. vnico li. vi. ¶ Sextus ante de gradatus siue exutus oꝛdīe ꝛ priuilegio clericali re linquitur seculari iudici puniēdus de verbo. sig. c. no uimus. Et aliqui casus in quibus est aliquis degra dandus notant̄ in. c. ad abolendam extra de here. in glo. Et de his quattuoꝛ vltimis dicā infra i. §. ter cium autem versi est autem sciendum et ibi videre potes. Nunc autem de non coniugatis tractemus ¶ Circa quos est sciendum ꝙ huiusmodi clerici tripli ci gaudent priuilegio nisi ex ipsoꝛum culpa ipsi casu aliquo se reddant idignos vt ifra dicā. De quibus quoꝛūqꝫ singulis videamꝰ ¶ Itē de penis violētiū ipa priuilegia. ꝛ demū de casibꝰ in quibus ipi cleri ci talibus priuilegiis vel ipsoꝛum aliquo sunt priua ti. ¶ Primum priuilegium ꝯsistit circa immunita tem persone ꝛ hoc tria capitula cōtinet ¶ Primū ꝙ in talem clericum etiā volentem temerarias vel violentas manus iniciēs per se vel per alium ipso facto sententiam excommunicationis incurrit De quo. xvii. q. iiii. c. si quis suadente Ideo autē dixi eti am volentem propter casum decretalis contingit d̄ senten. excom. extra excom. vnde etiam sine manū iiectione detinens vel intrudēs clericū inuitū i cu stodia publica vel priuata vel vinculis huiusmodi sē tentiam incurrit. vt eodē ti. c. nuper hoc tn̄ verum est preter ꝙ in decretali vbi maius. §. preterea d̄ ele.

libro.vi.ꝛ in casu decretalis ex rescripto de iureiu-
ran.cum determinatione tamen quā ibi posuit do-
minus meꝰ ꝛ pater meus super prima glosa. Sunt
tamē casus in quibus taliter manus initēs seu ini
tientes in talem clericum etiam remittentē huius-
modi priuilegii penā non incurrūt. ¶ Primus est
si prelatus ecclesiasticus ipsius clerici ipsum capit vel
per aliū capi facit ꝓpter excessum ab eo cōmissum
etiā si faciat eū carceri mācipari. Nam eo casu ne
qꝫ faciēs neqꝫ mandās excōicationem incurrūt dū
tamen ex ꝓposito non excedatur vltra ꝙ ipsius re
bellio requirit. vt de sen. excō.c. vt fame. ꝛ eo.ti.c. si
clericos li.vi. Secundus casus si officium in ecclesia
habens manus initiat moderate tamen inter tur
bātes diuinū officiū. vt eo.ti.c.veniens. ¶ Tertiꝰ si
magister in scolarem clericum disciplinę causa ma
nus iniciat cū moderata tamē correctione. Quar
tus casus si dominus i familiarē. Quintus si ꝓpin
quus in ꝓpinquum clericum inferioris tamen gra
dus correctionis causa manus apponat moderate
tamē. Et premissi casus patēt i.c. cū volūtate eo.ti.
¶ Sextus si talem clericum turpiter inuentū cū
matre filia sorore vel vxore ꝗs ꝑcutiat vel ledat eo.
ti.c.si vere.§.nec ille. ¶ Septimus si ipsum percuti
ens ꝓbabiliter ignorabat eū esse clericum vt in di
cto.c. si vere. ¶ Octauus si ioco eū percuteret. vt
eo.ti.c.i.de sen.excō.extra. Nonus si repellēdo vim
in ipm manus initiat. dū modo id faciat cū mode-
ramine inculpate tutelle. vt in ꝑallegato c. si vere.
ꝛ eo ti c.ex tenore ꝛ ibi notatur de homicidi.c.signi
ficasti secundo. Et hi casus notantur in ꝑdicto.c.cū
volūtate in glo.ii. ¶ Decimus si amēs vel infans

vel dormiens talem clericum percusserit. vt in cle. furiosus de homi. in cle. ¶ In pmissis aūt casibus exceptis a regula et ipo℞ quolibet si quis in clericū gaudentē hmōi canonis priuilegio manus iniciat violentas nō icurrit sententiā excōicationis ¶ Casus aūt sunt sex in quibus talis clericus perdit priuilegiū et ex toto exutus est priuilegio a deo q̄ talis clericus etiā vltra casus decē pmissos in ipm temerarias vel violentas manus initiens hmōi nō incurrit sententiam excōicationis submittam infra. §. tertium aūt versi. est aūt sciendum. ¶ Scōm capitulū huius priuilegii est q̄ a tali clerico pro eius persona pedagia vel guidagia aliqua nō exigātur vt de censi. c. quā q̄. li. v. Exigentes aūt hanc penā incurrunt. qz siue exigāt per se siue per aliū siue ipo suo nomine siue alieno si persona fuerit singularis facto incurrit sententiam excōicationis. Si vero fuerit collegiū vel vniuersitatis ciuitatis castri vel ville vel alterius loci ipse locus ipso facto subiacet ecclesiastico interdicto. vt in pdicto. c. quan q̄ qd ē innouatū et approbatū per cle. i. de immunita eccle. quā quidā sententiā relaxari nō debēt donec exacta plenarie restituant, et de transgressione satisfecerit competēter. Et tenent loco℞ ordinarii post q̄ sciuerint aliquos tales incurrisse sententias ipos denūciare vel facere denunciari. vt in cle. pñti. de cēsi. Casus aūt in quib⁹ talis clericus pdit tale priuilegiū adeo q̄ contra phibitionē pmissam aliquid exigētes pmissas penas nō incurrūt infra submittam in §. tertiū aūt. ¶ Tertiū huiusmodi priuilegii capitulum est q̄ quibuscūq3 personalibus oneribus pñta. talliis. collectis et impositionibus non grauan-

tur Transgressores autem et ipsorum in hoc fauto
res si commoniti ab hmōi grauaminibus non desi
sterint ipo facto incurrunt excōicationis sententiā
vt de imu eccle.c.non minus.eo.ti.c.aduersus.et eo.
ti.c.ii.li.vi.et eo.ti.per quam reuocata est decreta-
lis clerici.eo.ti.li.vi.per quā decretalē artius con-
tra tales fuerat puisū. ¶ Casus aūt in quibus ta
lis clericus hoc priuilegium pdit adeo q taliter eū
grauantes penam superius descriptam non incur
runt infra submittā.§.tertium autem.v. ex pmis-
sis. ¶ Quid autē sit iuris inter talem leuatorem
pedagii et clericum de clericatu si questio oriatur vi
de notata.in.c.presenti.de censi.in cle in glo.vi.ibi
non negociandi causa vbi defertur iuramento cle
rici si psonarum qualitas non dissuadeat vel nisi d
contrario fides haberetur im pmptu. ¶ Scdm
priuilegium clericorum cōsistit circa immunitatem
rerum ecclesiasticarum vt ipsi clerici in ipis talliis
collectis vel exactionibus aliquibus non grauent
nec ab ipis ipsorum puentuū pars aliqua subtra
hatur vel onera vel quoscunq dominos commu-
nitatis vel officiales quomodolibet iponētur.vt de
immu.eccle.capi.non minus.et.c.aduersus.eo.ti.c.
fi.li.vi. ¶ Est etiam priuilegium pprìarum rerum
ipsorum clericorum vsibus ppriis deputatarum nō
mercimonii cā acquisitarum vel delatarum. scz q
in eis non debent vexari ab aliquibus pedagiorū
vel guidagiorum exactionibus.vel tributis vt i iu
ribus supra allegatis.et eo.ti.c.i.li.vi. Pena autē
exigentium pedagia vel guidagia ab hmōi cleri-
cis pro rebus ecclesiarum vel eorum etiam ppriis
non acquisitis vel delatis negociationibus vel mer

cimonii cā eadem est cū illa de qua dictū est supra §.pxi.ver.secundum capitulum. ¶ An autem ta lis clericus gaudeat hoc priuilegio immunitatis ī bonis ad ipsum ex parentum successiōe vel alio mō puenientibus. vel in bonis sibi ꝛ fratribus cōmuni bus vel eidem a fratribus datis. ¶ Vide in spe. cle de cleri.coniu.x̄.ad huius.ꝛ x̄.se. ¶ Quid au tem iuris sit si inter clericum ꝛ volentem leuare pe dagium ꝑ ipsis rebus oriatur questio de clericatu vel an res negociatōis causa deferentur. vide ī pre dicta cle.presenti in glo.vi.alle.vbi dicit ꝙ iuramē tum deferentium vel suorum nunciorꝫ videtur cō mittendum Idem Pau.ꝛ ste.si personarum qua litas contrarium nō dissuadeat.vel nisi de cōtrario fides haberetur in promptu quo ad personam vt illa non det pedagia . videtur sufficere si sit in ha bitu vel tonsura clericali.ca.si iudex laycus de sen. excō.li.vi.Sunt autē q̄dam casus ī q̄bus talis cle ricus ꝑdit hoc priuilegium in oībus rebus suis li cet alias immunitates fori ꝛ persone detineat Pri mus quando habitum ꝛ tonsuram deferens cleri cales publice et personaliter exercet officium car nificiū macellariorum vel tabernariorū.ꝛ tertio et nominatim monitus non desistit tale officium exer cere.vel si desistit tamē postea illud reassumit. vt ī cle.vnica de vi.ꝛ ho.cle.in cle.Item secundo perdit quandoqꝫ quo ad bona quedam tm̄ scilicet acq̄si ta vel delata negociationis causa/quando.s. talis negotiatio clericis ꝓhibetur. qđ pōt colligi ꝑ ca nones lxxxviii.di.fornicari.xi.di.cap presbyterorū ꝛ c.clericus victum. et capit.se.xiiii.q.ca.clerici de vi et ho.cle.cap.pe.et vlti.ꝛ hoc verum ante admo

nitionem a suo prelato factā vt ab hmōi illicita ne
gociatione clericus desistat. Nam si post talē admo
nitionē non desistat non solū in acqsitis vel delatis
negociationis causa pdit hoc priuilegiū sed etiā in
deputatis vsibus propriis ipsorꝝ clericorū. vt de vi.
et ho. cle c. fi. Ibi tñ tenet dñs et pater meus qꝫ ipo
clerico ab hmōi negociatione illicita desistente re
assumuit priuilegium quo ad deputata ppriis v=
sibus vt in nouella supꝫ ipa decretali videre potes.
Casus aūt in qbus talis cleric⁹ perdit priuilegiū
clericale videre poteris. §. xxi. Et est aūt sciendum
Tertiū aūt priuilegiū consistit circa immunitatem
fori videlicet vt talis cleric⁹ nō cōiugatus siue in sa
cris siue in mioribus tm̄ constitutus sic etiam solū
modo tōsurā habens clericalem incedens in habi
tu clericali et tonsura etiā volens corā seculari iu=
dice cōuenīri vel trahi nō possit vel ab ipso iudica
ri vel distigi siue criminaliter siue ciuiliter agatur
vt. xi. q. i. c. ꝛ. ii. ꝛ se. ꝛ de fo. cōpe. c. i. ꝛ ii. si quis contra
clericum. ideo autē dixit supra etiam volēs qꝛ tali
priuilegio per pactum priuatorum renunciari non
pōt. vt. xi. q. iii. c in oblita ꝛ. c. placuit. ꝛ de fo. cōpe. si
diligenti. qꝫ autem dixi ipsum non posse distingui si
ue iudicari per iudicē secularē verū intelligas vbi
ipe ciuilē habitum ꝛ tonsurā deferēs delinquens a
suo prelato punitur seruata forma c. cum nō ab ho
mine. de iudi. esset incorrigibilis. Nam tunc per se=
cularem iudicem posset distingui et puniri. et hoc
verum ad requisitionē iudicis ecclesiastici. Sꝫ absꝫ
qꝫ ipsius requisitione vel inuocatione iudex secula
ris nullā in talem clericū qꝫtuncūqꝫ sit incorrigibi
lis iurisditionē haberet vel correctionem. vt patet

in dicto.c.cum non ab homine ꝛ ibi scripsit dominꝰ.
et pater meus superverbo comprimēdis qđ loqui=
tur in clerico deferente habitum et tonsurā de quo
premisi. Sed si dimisso habitu et tonsura immisce=
ret se seuis non esset dubium ꝙ statim perdet priui=
legium per.c.cū non ab homine et de sen. excom.c.
perpendimꝰ.vt infra dicam.nec erit hoc casu neces
saria degradatio actualis.vt in illa decretali cū nō
ab homine de iudicis. Pena autem secularium iu
dicum violantiū huiusmodi priuilegium .hec est.qꝛ
siue ciuiliter siue criminaliter contra talem agatur
ipō iure confessio coram ipō facta per talem cleri=
cum etiam si fuerit sententia cōtra ipm latam non
tenet aliqua a non suo iudice lata.ii.q.i. in primis.
ꝟ.de persona.de cōsuetu.c.ad audientiam de iu. at
si clerici de fo.compe.si diligenti.C. sia non compe.
iudi.l.vl. Itē quia si sciens talem esse clericum ipm
personaliter per se vel per alium distrixerit vel cap
tiuum tenuerit vel manus iniecerit in eum violen=
tas vel eum punierit tanꝗ violator imunitatis. de
quo supra.§.nunc autē in prin.ipso facto sententiaꝫ
excōicationis incurrit per canonē.si quis suadente.
xvii.q iiii.salua determinatione.c.si iudex de sen ex
cōili.vi de qua infra submittā. Sed quia principali
ter propter hoc vltimū priuilegium ꝛ eius materiaꝫ
hanc scripturā cōposui idcirco circa hoc instabo Et
primo enumerabo tres casus in quibus clericus ta
lis ipso iure etiā nulla premissa monitiōe priuatus
est quocunqꝫ trium premissorum priuilegiorum. scꝫ
immunitatis persone rerum ꝛ for.vel ipōrum quod
libet vt per hoc appareat quando in his omnibus
vel ipsorum quodlibet subiacet cohertioni iudicis

secularis. Secundo enumerabo alios tres casus i quibus est necessaria monitio infra ver. nota ergo. ¶ Tercio prosequar determinationem decretalis si iudex ifra ver. verũ Quarto dubiũ circa illã emergens decidam infra ver. queri aũt posset. ¶ Est autem sciẽdum tres esse casus i quibus ipo facto etiam nulla monitione premissa talis cleric⁹ ex toto ꝑdit priuilegiũ clericale ꝑ Primus casus est quãdo clericus degradatus actualiter relinquit iudicio secularis iudicis puniendus vt de ver. sig c. nouimus. et ibi notantur casus in quibus degradatio talis ẽ facienda et de hereti. c. abolendã in glo. tribus autez. Formã autẽ tã verbalis ꝙ actualis degradationis videre potes i. c. degradatio d penis. li. vi. ¶ Secũdus casus si talis clericus habitum et tonsurã etiã deferens clericales per annum exercet artẽ goliardi vel ioculatoris vt in. c. vnico de vi. ⁊ ho. cle. lib. vi. Tertius casus est quando talis clericus habitu ⁊ tõsura dimissis ⁊ assumpto laycali habitu seuis ⁊ enormibus publice vel notorie se immiscet. Sed i hoc casu vltimo est distinguendum inter crimina enormia mediocria et leuia. Cui distinctioni bene cõuenit distinctio quam facit dominus ⁊ pater meus cũ querit de absolutione inferentium personalem iniuriaȝ clericis super. c. peruenit de sen. excõ vt sic dicamus ꝙ in primo casu quando scilicet habitu ⁊ tonsura dimissis. et assumpto habitu laycali immiscet enormibus vel seuis criminibus siue crudelitatibus. Et dicitur excessus enormis cũ sine scandalo tollerari nõ potest. vt de sen. excom. c cum illorum ver nos tamẽ tunc ipso facto perdet priuilegium sine aliqua monitione et in hoc casu itelligatur decretalis ex parte

te.de priuile.que loquitur in iudice.et que ibi nota-
tur vbi etiam dicit dominus et pater meus ipam de
cretalem loqui de tollerantia approbationis et eo-
dem modo itelliguntur dicte decretales de sen.ex-
com.c.perpendimus et.c.cum non ab hoievbi tex. q
quidem sacerdos pro eo q filiū regis falso nomina
re presumpserit et armis acceptis seditionē fecit et
guerrā a comite iussus estfustigari.quo postea eius
mandato traditus est patibulo expirauit. et ifra fra
ternitati tue duximus respondendū q si memorat9
sacerdos tali modo excessit et arma ferens non pro
pulsando sz iferendo iiuriam fuit occisus non videt
nobis q iterfectores eius propter hoc ad obtinēdā
absolutionem ap.sedem adire cogantur et.c.cum nō
ab hoievbi tex.occisores clericorū aut presbiterorū
qui contempto habitu clericali tyrannidi et enormi
tati se inuerecunde imiscent in odium clericalis ex-
cessus etiam timorem atqz correctionem similiū ca
nonice late sententie minime coherceantur.Tex.isto
rum capitulorum.c.ppendimus et.c.cum non ab ho
mine non sunt de hoc libro.sed sunt additiones vbi
glosa approbans hanc distinctionem dicit sic itelli-
gitur.c.i.de apost.que et in iudice et in non habēte
iurisditionem possunt intelligi Et enormia siue cru
delia in hoc casu intelligendo si ipe attemptādo se
immiscecat hostiliaribus aggressuris incendiis occi
sionibus mutillationibus vel grauibus et enormi-
bus percussionibus etiam propter mēbri detrūca-
tionē vel si graues et periculosas iferat plagas ex
quib9 magna sequat effusio sanguinis vel ossiū fra
ctio vl mēbri debilitatio et potissime si ista talia i epz
vel abbatē vel alias suorū prelatum ɔmittat de sen.

excom.cum illorum versi.nos tamen maxime si talia perpetraret vt ascisimus vel pcio coductus vel pacto vt de homi c.i.z.ii.eo.ti z.c.pro humani.li.vi.
¶ Itē si sacrilegiū ꝯmittat ecclesias cū fractiōe peliando vel violando vł incedendo vel crimē lese maiestatis vel patrie ꝓditione vel crimē falsū siue istrumentum cōficiendo vel falsando sigillū autenticuȝ siue falsam fabricando monetā siue falsum testimonium perhibēdo corā iudice seculari z maxime i causa criminali vbi pena criminalis debeatur vt de crimi.i.fal.c i.vł si latro famosus qui sine peccato occiditur.xxiii q.v.cum homo.C.quādo li.si iudi.vēdi.se.l.vna vel si sit depopulator agrorum. ad qꝺ facit c.inter alia de immunita.ecclesie. Et si raptum viri vel mulieris et maxime virginis cōmittat.et potissime vt ipīs abutatur . vel si talium fuerit oppressor vel fuerit publicus z famosus sodomita vel publicꝰ leno. Inde pdictis eni casibus z aliis silibus ꝯmittitur enorme delictū siue crimē.et talis clericus pdit ipo iure priuilegiū clericale vt supra ad qꝺ facit.ii.q.i.in primis z c.multi et quod ibi notatur in glo.argumentum. Nam vt dicit cano.xxiiii.q.prima. c.nō auferamus.nemo dubitat grauius delictum esse ꝙ grauius vindicetur ad idē in auten.vt fratrum filii colla.viii.in fi.vbi dicitur inequali delicto enim proximas iminere penas iustū putamus. Sed si huiusmodi clerici coniūgant z contra ipos ifamia laboret vt qꝛ consueuerint talia aptētare enormia z diutius perseuerauerint et fuerint inueterati perdunt huiusmodi pūilegiū ipo facto etiā quoad forū clericale.z hoc dico ꝓpter scripta pr̄is mei in pdicto.c.pendimꝰ.qꝛ vt ibi pꝫ aliq volūt dicere ꝙ talis captꝰ

debet ecclesiastico iudici restitui quod non placet. et
sic ostendo. ¶ Si eni exercet per annum officiū go
liardi vel bufonis per cuius exercitiū iniuriā nemi-
ni irrogatur perdit omne priuilegiū clericale vt su
pra predixi in casu proximo multo forti⁹ si perseue-
ret et i his enormitatibus ex quibus magna iniu-
ria irrogatur. vt si id ꝙ minus videt̄ inesse inest. er-
go ⁊ cetera. vt de elec. ca. cum i cunctis hoc etiā pla
cet Ber. i predicto. c. perpendimus in dicta glo. po
nendo disiunctiuam vel imiscendo se. et ita perdunt
tales clerici ip̄o facto priuilegium clericale. Et hoc
potissime si talis clericus sit in minorib⁹ ordinibus
constitutus. Indecēs eni est illis per ecclesiam sub-
ueniri per quos constat i eccl'ia tantum scandaluʒ
generari ne cleri. vel mo. c. sacerdotibus ⁊ maliciis
talibus est occurrēdum. vt i predicto. c. ex parte ter
cio de priui. et de rescrip. sedes ap. ff. de rei vendi. le.
i fundo. ¶ In secundo vero et i tercio casibus quā
do scʒ dimissio habitu et tonsura mediocria vel se-
ula committit. tunc dico ꝙ non perdit ip̄o facto pri
uilegiū/sed necessaria est prelati sui precedēs trina
monitio vel vna peremptoria pro omnibus his die
rum cōpetētia, iteruallavt de senten. excō. c. constitu
tionem. li. vi. i fi. vt moneantur vt ip̄i habitum resu-
mant ⁊ a talibus resistant. Unde si talis clericus an
te ip̄am admonitionem p̄dictaʒ deposito habitu cō
mittat adulterium vel fornicationē vel publice te-
net concubinam vel alium i sua possessione pturbet
vel leuiter pcutiat vel publicus sit lusor hazardi vt
alearum vel publice ip̄m ludum teneat. vel si occul
tus latro vel famosus vel i causis sanguinis se
imisceat vel alias ihonestaʒ vitam clerici ducat vel

in decentibus clerico negociationibus immisceat. q̄ ꝛ similia possent dici mediocria crimia. vel arma publicē portet vel per tabernas discurrat vel publicus sit aleator vel venationi aut occupationi ꝓhibite clericis intendat vel comā nutriat vel administrationi laycorum se īgerat. de qua ne cleri. vel mona. c. si. vl' similia peragat que possunt minora criminis appellari in quibus omnibus casibus est necessaria prelati sui monitio precedens ad hoc vt postea sit priuat⁹ hoc priuilegio si nō respuerit perdit huiusmodi priuilegium clericale. Et in his casibus locū habet decretalis contingit. ii. de senten. excom. allegataꝛ omnia iura et glose que videntur esse contrarie ad concordiam reducuntur. Nota ergo tres esse casus in quibus requiritur admonitio precedens. Primus est quando dimissa tonsura et habitu clericali licet nō immisceat se enormibus vel tyrānicis de quibus supra assumit habitum laycalem si tunc tercio monitus per suum prelatum ip̄m habitum dimissum nō reassumit elapso monitionis tempore ante reassumptionem priuatus est priuilegio clericali et multo fortius si post ipsam admonitionem in tali habitu laycali arma deferat militaria tales enim clerici q̄ tercio moniti nō desinunt talia facere de priuilegio clericorum subsidium aliquod habere non debēt vt in. c. in audientia de sen. excom. vel comā nutriat vel aliqđ simile peragat vl' aliqua mediocria crimia cō mittat. de quibus supra dixi. et monitus habitū nō reassumat et ab huiusmodi non desistat et sic intelligitur decretalis cōtingit de senten. excommuni. et Ber. hanc distinctionē approbat in. c. ad adientiam de senten. excom. ¶ Secūdus casus ē si cleric⁹ artē

ioculatoris vel goliardi siue buffonis exerceat mino
ri spacio annuali si infra ipm tempus tercio annum
prelato monitus ante transactum huiusmodi moni
tionis tēpus a talibus non desistit ipo facto perdit
omne priuilegiū clericale vt in.c.i.de vita et ho.cle li.
vi.et ibi per archidia. Est etiam hoc intelligendum
de priuilegio canonis si quis suadēte q̄ꝙ talis cle
ricus sit in sacris pro quo facit tex ipius decretalis
dum dicit omni priuilegio ad idē de maio et obedi:
c.solite.in fi.lz Jo.mona.dicat contrariū i illa decre.
alleg.li.vi. Tercius casus ē qn talis clericus icedēs
vt laycus publice et notorie et specialiter exercēs of
ficium carnificū siue macellariorum aut tabernariorū
tercio et nominatim monit⁹ ab officio hmōi non de
sistat infra terminū assignatū vel illud officiū postea
reassumpsit qñcunqꝫ et quādiu illi officio isisterit oi
priuilegio clericali caret vt in cle.vnica.de vi.et ho.
cle.et i cle. In premissis ergo sex casibus ipso iure p
dit priuilegiū clericale in oibus scꝫ quoad imunita
tem persone rerum et fori.de quibus vide supra in
quolibet predictorum sex casuum cōtra talem cleri
cum aliqd attemptās non incurrit penas p̄scriptas
vel earum aliquas vt supra patuit ¶ Expressis igi
tur nota ꝙ quandoqꝫ clericus non coniugatus per
dit priuilegiū quo ad quedam ex bonis suis tantū
puta delatis negociationis causa.sed non quo ad p
pria non delata negociationis causa. Interdum p
dit non solum in delatis mercimonii causa. sed eciā
in deputatis propriis vsibus et predicta colligere po
tes ex.§.ii.supra ver.est autē sciendum Quādoqꝫ p
dit priuilegium nō solum rerum sed etiā fori et psone

et sic priuatur omni priuilegio clericali quod colli-
gas ex. §. iii. Si autem discētio oriatur inter iudicē
ecclesiasticum asserentē talē clericum nō perdidisse
priuilegium/et iudicem secularē asserentem eū per
didisse quis de hoc cognoscere debeat dicam infra/
vel in secūdo ¶ Uerum q2 sepe est dare q secularē
iurisditionem habētes propter maleficia capiunt et
captiuos detinent clericos nō exutos priuilegio cle
ricali qui petunt se ad suum forum ecclesiasticū re-
mitti vel ab ecclesiastico iudice repetūtur sup quo
emanat ꝓuisio decretalis si iudex de senten excom.
li. vi. Idcirco ad ipsius euidentiam est sciendum q
ipsa decretalis simul de imminuitate persone et fo
ri tractans ponit quid iuris quādo iudex secularis
habet malefactorem captiuum qui se asserit cleri-
ricum et petit ad suum iudicem ecclesiasticum re-
mitti vel ipm iudex ecclesiasticus repetit. Ex quo
talis colligitur distinctio. aut queritur de remissio-
ne quando sit fienda aut de cognitione tituli et ordi
nis clericalis ad quam spectat ipsa cognitio. ¶ In
hoc secundo casu determinat dicta decretalis nulla
habita distinctione q cognitio an talis cleric9 vel
non semp ad ecclesiasticum iudicem pertinet tanq
de re spirituali ad quam tamē faciēdā debet voca-
re illum secularem iudicē vel aliū cuius interest. Et
eadem ratione puto idē iuris si iudex secularis cōfi
tens illum forte esse clericum asserat tamē illū nō
debere gaudere priuilegio clericali forte ꝓpter alte
rum illorum sex casuum quos premisi ¶ In primo
vero casu quando sc3 de remissione facienda que-
ritur distinguit an sit notorium q talis detentus est
clericus qui priuilegio debeat gaudere clericali vel

saltem fama est eum esse talem vel estimatione cō
muni pro tali habeatur. aut alterum istorū non con
currit. In primo casu dicit ante aliquā cognitionē
de clericatu vel clericali titulo ipsum statim esse re
mittendum. Et hoc intelligo siue in clericali siue in
laycali habitu fuerit deprehensus. alias iudex secu
laris incurrit penas de quibus supra in. ¶. nūc anit
in prin. ⁊. §. tertiū anit. xv. pena. Et dicit idē in eo qui
ante deprehensionē se gerens pro clerico ⁊ in clerica
li habitu fuit deprehensus qd autem supra dictum
est ipsum statim remittendū intelligas nō precipiti
tamen festinatione nec moratoria contractione vt
etiam ibi scripsit dñs pater meus super verbo stati
In scđo casu qñ non habebat cōiter pro clerico sꝫ pro
layco ⁊ tpē pro layco se publice gerebat hoc casu di
cit ꝙ lꝫ dephēsiōis tpē i clericali habitu fuerit rep
tus nō fiet remissio donec fidē de clericali titulo fe-
cerit corā iudice tñ ecclesiastico vt supra. oīs tamē
processus secularis iudicis interī cōtra ipsū conquie
scet pendēte ipa monitione de clericatu. Queri au
tem posset an ad pbationē clericat⁹ sufficiat pdu-
cere etiā papalē litterā i qua qs cleric⁹ ⁊ canonic⁹
nominetur. Circa qd est sciēdū ꝙ dñs Guil. de pda
la bononie hāc questionē disputauit. quā questionē
posuit dñs pater meus sub regula non lꝫ actori. de
reg. iu. li. vi. vbi reprobat solutionē ipius Guil. q̄ di
stinguebat iter agētē et excipiētem dicēs ꝙ si quis
ageret vendicādo bñficiū. vel ius aliquod qd cleri
co tñ competebat non sufficeret talis littera ad cle
ricatum pbandum. Si vero excipiebat de clerica
tu ad forū declinandum vel se defendendum tunc
sufficiet. dominus pater meus iprobans illud secū-

dum dictum. Guil excusabilem reddit. si vero allegauit decretalem si iudex. de sen. excom. li. vi. quia eam nō vidit dicit per ipam decretalē po. quattuor casus quorum tres indubitatos dicit per ipsam decretalem. Primus est quando fama est captiuum esse clericū. Secūs quādo cōmuniter pro clerico habetur Tertius qn deprehenditur in habitu clericali is qui non habebatur pro clerico. quia cum id quodlibet predictorum casuum sine tituli probatione sit remittendus multo fortius si ipsorum trium aliquo concurrente vltra id talem exhibeat litteram per quod dicit dubiū solum in primo casu remanere. scz qn prius habebatur pro layco qui deprehensus fuit in habitu clericali vel laycali nō curo Ex hoc quarto casu dicit Guil. non procedere cum per ipsam decretalē si iudex laycus hoc casu debeat de titulo clericali fidē facere dicit quod talis littera non sufficit et hoc inducit presumptio cōtra ipsum surgens ex relatōe habitus laycalis precedētis. et hec dicit hec hr̄e locum etiā si ad suā defēsionē talē litterā producat. et quod talis lr̄a etiā nedū executoria vel ad lites ipetrata: sed etiam nec bn̄ficial' in qua ipe clericus noietur sufficiat dicit probare per decretalem ex lr̄is de transacti. Nam si lr̄e ad bn̄ficium ipetrate sint surreptitie eo nō existente clerico satis pz quod clericatus per tales lr̄as non probat' cū tal' littera possit de facto per nō cl'icū ipetrari. Curiosus de hoc videre posset per eum i nouella super regula non licet actori. de re. iu. li. vi.

¶ Tractatus dn̄i Boni concit. de priuilegiis et immunitatibus clericorum finit feliciter

¶ Sequitur q̄dam aduisamēta i fauorē exēptionū obseruandarum facta que alias rite facte sunt cum paucis allegationibus.

PRimo sciendum q̄ vtroq; iure in omni-
bus rite et legitime ordinato etiam in le
gibus ciuilibus ⁊ canonicis generalibus
et priuatis duo precipue sunt ponderāda. sc; aucto
ritas et causa siue rō. et in illa causa considerantur
tria specialiter sc; quid liceat secundum equitatem
quid deceat scđm honestatem quid expediat scđm
vtilitatem Ita patent multis locis preserti in qua
tuor pris distictionibus decreti. Item certum est q̄
ista oīa concurrerunt ⁊ concurrūt i concessione exē
ptionum facta q̄ plurimis capitulis et religiosis p̄
sertiȝ ordinis sc̄ti Benedicti cluniaceñ ⁊ cisterciēñ.
quis duo. s. cluniaceñ. ⁊ cisterciēñ. cōmedat Petr⁹
blesēñ. qui fuit anglicus in suis epistolis ⁊ idem de
ordine cartusieñ. celestinorum mendicantium ⁊ qđ
prius ponit potuit de ordine sancti Johannis et do
minorum chipri et multorum aliorum. In his eñi
non defuit autoritas. interuenit enim in illis roma
ne ecclesie auctoritas cui dictum est. Quodcunq;
ligaueris super terram erit ligatum et in celis. c. so
lite. de maio. et obe. cui dictuȝ est pasce oues meas
et multa alia que sermo euangelicus declarat. ⁊ q̄
ius et auctoritatem sacris canonibus impartitur.
habet eñi ius condendi canones. vt pote. quia ca-
put et cardo est omnium ecclesiarum a cuius rgła
nemini licet dissentire ⁊ qꝛ ita canonicas auctorita
tem p̄stat. vt seip̄am non subiiciat eis. ⁊ q̄ auctori-
tas semper in sacris. canonibus ītelligitur reſuata
et q̄ gñalib⁹ ꝯsiliis robur p̄bet. hec oīa patēt ī va-
riis locis preſtim in tricesima q̄nta causa maxime
in. §. his auteȝ respondetur. q. i. ⁊ in. c. significasti de
elec. ⁊ q̄ potest plures ep̄atus in vnum coniungere

et vnum in plures diuidere. vt in. c. sicut vnire de priuilegiis. cū suis concor. ꝛ q̄ omnes dignitates etiam patriarchatus instituit i. c. oēs. xxii. di. illam vero solus ipse fundauit. et sup petram fidei mox nascētis erexit que beato Petro eterne clauigero terram simul ꝛ celestis īperii iura cōmisit. Quāquidem romanam ecclesiam non quelibet terrena sententia. sed illud verbū quo cōstitutū est celū et terra ꝑ quod deniq̄ oia condita sunt elementa fundauit. vt ibi. illa Petri apostoli meritū deinde secuta iussionem domini ꝯciliorum venerādorū auctoritas singularē tradidit in eccesiis potestatem. s. exequendo mādatum domini. vt in. §. huic etiam. xviii. di. ꝛ multa talia possunt adduci q̄ sunt vulgatissimā potestatē sedis apostolice ꝛ romani pontificis declarātia. iste est cui dici nō potest salua regula fidei cur ita facis

¶ Item in multis ꝯfessionibus exemptionum interuenerunt preces regum principum et alioꝝ gloriosorum fundatorum ecclesiarum ꝛ monasterioꝝ quoꝝ aliqui nunq̄ꝫ illa seu illas erexissent/ dotassēt et fundassent nisi fuisset eisdem concessa exēptio a iugo ordinarioꝝ. sicut patet in fundatione monasterii cluniaceñ. ꝛ multoꝝ membroꝝ suoꝝ. Item i multis interuenit consensus episcoporum ex abundāti cautela. et insuper recōpensatio equiualens in q̄tū asserebant sua iteresse i exemptionibus. igitur nō defuit auctoritas ꝛ consensus. Cause vero exēptionum in capitulis et religionibus sunt plures inter quas est vna oppressio que cōmuniter videmus fit ꝑ ordinarios et suos officiarios religiosis presertī in exactionibus ꝛ mulctationibus peccantium monacoꝝ qui pena pecuniaria puniri nō deberent cum

pprium non habeant. et delictum persone in dānuz ecclesie redundare non debet in.c.de reg.iu.li.vi. et in multis aliis variis modis per ordinarios et suos officiarios exprimuntur sicut perlegēti.xviii.causam. et totū titulum de excessi.p̄la.in antiquis. vi.et cle.luculēter apparet et experiētia quotidiana hoc manifestat.his autē oppressionibus vt plurimum occasionē prebere solet. dispar ordinariorum et religiosor professio. et habitus in quo bene non concordat psalteriū cū cythara in.ca diuersis fallaciis.de cle.cōiuga. et scriptū est nō arabis cū boue et asino et regulariter quisqz ppria sorte cōsulta requirit talem exterius qualē se nouerit interi⁹: et ideo solet dici q̄ sicut layci clericis oppido sunt infesti.ita clerici religiosis. ¶ Scd̄a oppressio occasionum oritur sublimitate presidentie dignitatis.tēporalis dignitates enim et ptātes attenta inclinatōe hūana. que pcliuis est ad malū si iprobissimū quāq̄ ceciderint innumerabilia damna et strages inexecrabiles dant.vt dicit Boecius in.ii.d cōsolatione.vnde consulare iperium qd̄ libertatis principium fuerat ppter superbiam cōsulum veteres romani abolere cupierūt cui ppter eandem superbiam prius regnum de ciuitate nomē abstulerunt et breuiter per raro huiusmodi dignitates pbis deferunt. vt dicit ibi Boecius.grandis ergo potētia et dignitatis preeminentia cum humilitate et infirmitate religiosorum secundā occasionē tribuit opp̄ssionū. ¶ Tertia occasio est insatiabilis vorago habēdi ordinarii eni in peticione quā faciunt de reuocatione exemptionum plus conuertunt aciē mētis sue ad lac et lanam ouium recipiēdū q̄ ad pabula vite eterne

ouibus ministrandū. abiunt igitur ordinarii hono
res pōpas z nūmos et plus preesse q̄ pdesse desi=
derāt. ¶ Potest z alias sumi occasio varius mo=
dis hmōi oppressionū. Prima igitur causa cōcessi
onis exēptionū fuit oppressio ordinariorū q̄ tangit
etiā exēptiones capitulorꝫ ecclīarꝫ cathedralium. q̄
regulariter priuato odio psequuntur epī. z ideo vt
alibi dicit Hosti. licet eps sit sponsus et ecclesia seu
capitulū sit spōsa non formidandū q mutuo amo=
re sepolient ppter quod pcedunt inter eos dona
tiones z huiusmōi talia q̄ non procederent inter vi
rum z vxorē. ¶ Alia sūt cā hmōi exēptionum que
satis oritur a prima fuit quies que multū est neces
saria in cōtemplatione z ppterea btūs Grego. nō
solum prohibet episcopos mala inferre religiosis.
imo z qd plus est phibet fieri in locis ipsorū id qd
alias est de genere boni. phibet eni missas publi=
cas per episcopos in cenobio fieri omnino. vñ dicit
in c. luminoso. xviii. q. ii. in hūc modum plurimis in
monasteriis multa a presulib9 preiudicia atqꝫ gra
uamina monachos ptulisse cognouim9. oportet er
go de futura quiete eorꝫ salubri ordinatione dispo=
nere quatin9 cōuersantes in illis in dei seruitio gra
tia illis suffragante mēte libera pseuerent missas
quoqꝫ publicas in cenobio fieri oīno phibemus ne
in dei seruorꝫ recessibus et eorꝫ receptaculis vlla po
pulis prebeatur occasio conuentus. qꝛ nō expedit
aīabus eorꝫ nec audeat ibi eps cathedraꝫ colloca
re. nec quālibet ptātez exercere imperādi nec ali=
quā ordinationē q̄uis leuissimam faciendi nisi ab
abbate fuerit rogat9. q̄tin9 monachi semp mane=
ant in abbatū suorū ptāte vt remotis vexatiōibus

a cunctis grauaminibus diuinū opus cū sūma ani mi deuotione pficiāt. hec tibi ponūtur ad litteram

Simile fere q̄tū tangit ad quietem scri bit idem beatus Grego. omnibus epis. i ca. q̄ sit eadem causa. et quere ibi inter cetera dicit quam sit necessarium monasteriorū quieti pspicere et sequitur infra. hanc ergo scriptorum nostrorum paginam omni futuro tempore ab episcopis omnibus firmam statuimus illibatamqȝ seruari. vt et sue ecclesie iuuante domino tantūmō sint iure contenti et monasteria ecclesiasticis conditionibus seu angariis vel quibuslȝ obsequiis secularibus nullomodo subiaceāt. nullis canonicis iuribus deseruiāt sed remotis vexationibus et cunctis grauaminibus diuinum opus cū summa animi deuotiōe perficiāt hec ponūtur tibi ad litteram que etiam patent in variis aliis locis. quies ergo i contemplando vna causa potissima exemptionum existit. ¶ Alia causa assignari potuit pfessionum diuersitas. q̄ licentia decētia et expedientia coadiuuant. non enī videtur decēs illum esse magistrum in disciplinis regularibus et contemplatiuis actibus qui non nouit se fuisse discipulū. vt in. c. cum in magistrum de elec. Nam si difficile est inexpertos diuinis officiis applicare. multo difficilius est in expertos expertis presidere multa sunt iura ad hoc videmus enim per experientiam oculatam q̄ nun q̄ fuit tante conuersationis episcopis i ecclesia matiscoñ. qui sic regulare potuisset monasterium vir zileceñ. vel etiam cluniaceñ. et sic de multis aliis sicut diuino munere sub abbatuȝ pleno regimine floruerunt et florent in sanctitate et religione et

eadem videmus etiam ꝑpter habitus ꝛ religionis diuersitatē religiosus non potest eligi in ꝑlatum di sparis religionis habitus vel ꝑfessionis in cle.i. de electi.cum suis concor.ꝛ ad primum punctuȝ addu co. ¶ Alia causa est mandatoꝝ per plures ꝛ diuer sos superiores factorum contrarietas ꝛ diuersitas Cum enim constet secundum Aristotelem.vii.me- thaphi.ꝙ pluralitas principum est seditiosa quo- tiens abbas ꝛ episcopus presunt monasterio regu lariter videmus ꝙ semper est dissensio i mandatis et iurisditione ipsorum vnus asserit ad se quādoqꝫ cognitionem vniuersaruȝ causarum i subditos per tinere ratione maioris superioritatis Alius asserit ꝙ imo ad se pertinet ratione imediate ꝛ fiū vel sal- tem iure preuētionis. Ep̄us asserit quādoqꝫ ꝙ ab- bas non dȝ se itromittere de monachis nisi in facto cerimoniari. Abbas asserit ꝙ imo ꝛ de transgressi one mandatorum dei maxime.sicqꝫ ꝛ alias varie tā ta est contrarietas tanta perplexitas presertim ex ambitione alias causata tanta ꝙ inde sepe eliciun tur contraria mādata.vnus legat alius soluit.vnꝰ persequitur subditum alter defēdit vnus deprimit. alter extollit.vnus odio habet.et alter diligit sedi- tiones diffiguntur per claustra ꝛ dissolutio. ꝛ interiȝ factum est ꝙ cultum superioris pluralitas in mul- tis religionibus est seditiosa.scandalum ꝛ ludibruȝ populorum prebens monachis occasionem multo rum maleficiorum. ¶ Atilius igitur religiosorum cōcio regitur ꝛ gubernatur sub ditione vniꝰ pasto- ris scilicet abbatis potētis in opere ꝛ sermone quē nedū doctrina mandatorum dei ꝛ statutoꝝ regula riū quinimo ꝛ experiētia obseruantie regularis do

ctum reddit commēdatum q̄ expetere talem supe riorem concursum seditiorum quorū vnus inexpers est obseruantie et discipline regularis. et alibi scribi tur q populus sub vno principe solet proficere et ca dere sub diuersis. ¶ Quinta causa exēptionum fu it quedā mutua recōpensatio et generaliter religio nis fauor. nam sicut dicit beatus Thomas religio sus qui totum se deo dedicauit deum elegit non so lum in creatorem et preceptorē quinimo vt in docto rem quantum ad illa que sunt fidei vt ceteri xp̄ia ni quiuimo quod amplius est ipsum reelegit in con siliatorem quantum ad illa que sunt consilii et perfe ctionis quia reliquit omnia vt liberius deo adhereret ¶ Si igitur religiosus specialius elegit deum ī pa trem preceptorem doctorem et consiliarium q̄ cete ri christiani decens et expediens est vt dei vicarius in terris huiusmodi religiosum eligat et suspiciat in specialem et peculiarem filium sibi concedens a ce teris ordinariis exemptionē et merito. quia scriptū est qui spiritu dei ducuntur non sunt sub lege. quod sane intellectū potest applicari ad propositum vulga tum est. et potest iungi materia clementine que inci pit ad nostrum de here. in cle. super facto perfectio nis. et predicte auctoritatis post sanctum Thomas vbi est glosa notabilis ¶ Sexta causa exemptio nū est fauor sancte sedis apostolice cui multis debe tur. fauor ei eius est multos immediatos subiectos et ligios habere diuersi generis vt ī casu nostro. Si enim episcopi qui persepe moliuntur cōtendere de pari cum romano pontifice et iura sancte sedis apo stolice deprimere cum augmēto suorum expedit vt sedes ipsa alterius generis homines presertim re

ligiosos habeat defensores ꝛ manutẽtores sicut ap
parere potuit durante scismate ꝛ apparet oĩ die cũ
cta rimanti videmus enim ꝙ cũ romana curia vł ec
clesia ꝓ suo statu indigeat ꝓcurationibus. ꝛ eas pro
suo statu moderatissime recipere seolat moderatis=
simas a subditis epĩ non ꝑmittũt dictam sanctã se
dem in suis indigẽtiis subleuarĩ. de ꝓcurationibus
hmõi moderatis. ꝛ ipãs epĩ ꝛ alii ordinarii immode
ratis. ꝛ plures in mumero contra iuris dispositionẽ
non proposito verbo dei. non dato sacro cõfirmatio
nis ꝛ quãdoq̃ʒ nullo mõ impleto visitationis officio
sine vtilitate salutis aiarum sed cũ detrimẽto subdi
torum illa exigũt ꝛ sibi applicãt ꝓ suis faustuosis põ
pis tenendis vel minus vtilib⁹ vsibus ꝓsequendis.
contra qd sanctã sedem apostolicã tuerentur exem
pti si dareẽ facultas fandi. Jtẽ licet sãcta sedes apo
stolica omnes dignitates ordinauerit ꝛ beneficia et
omia conferret a primitiua ecclesia sicut vult. c. oẽs
xxii. di. ꝛ no. Jo. an. in. c. quãꝗ de elec. li. vi. Ordina=
rii tamen exquisitis coloribus dicentes ꝙ roman⁹
pontifex prouidet indignis coganẽ sibi totam hãc
potestatem auferre cũ ipĩ tamẽ si illis detur facul=
tas prouidendi ꝓuideant pſepe ĩdignissimis. Jtem
in absolutionib⁹ dispẽsationib⁹ abilitatõib⁹. multi ex
ordinariis de facto iure papali vtunẽ. ꝛ ꝑsertim du
rante scismate se fecerũt ꝑdicari in suis syndonis pa
pam fore ĩ suis diocesibus. Jtẽ nũc conanẽ ꝑfate san
cte sedis auferre subditos suos ĩmediatos. scʒ. exẽ=
ptos q̃s sanctorũ patrũ venerãda ãtiquitas canoni
ce ab eorũ iure ꝛ iurisditione exemerat ꝛ dicte sãcte
sedis in filios speciales concesserat hec ꝛ inumerabi
lia alia contra iura dicte sancte sedis et eius prero

gatiuaȝ variis exquisitis modis ordinarii ꝑsepe at temptãt volentes quasi de pari contendere vt est di ctum ꝓserti his dolẽdis tꝑibus quando romana ec clesia ⁊ sedes ipsa caret potenti defensore. videlȝ vni co ⁊ idubitato pastore. Multorum enĩ ex ipis existi matio non rerũ merita ſ; fortune spectat euentum sicut latius scribit Boetius in primo de consolatio ne. Non est igit͛ mirabile sed ꝯmendatione dignũ si sancta sedes apl'ica ꝓ suorũ iuriũ defensione alteri⁹ gñis habeat hoĩes ligios ⁊ imediatos filios spãles defensores. Hec ẽ igit͛ sexta causa exemptionũ reli giosoꝝ ⁊ multorũ aliorũ maxime quorũdã celebriũ capituloꝝ ecclesiaꝝ cathedraliũ. ⁊ hmõi taliũ videlȝ fauor sãcte sedis apostolice. ¶ Septima cã exẽpti onum fuit que singulariter tãgit hmõi capitula ca thedralium ecclesiarum. videlicet libertas ampli⁹ cõsensus vel dissensus ꝑ capitula prebendi in his ar duisq; agunt͛ per prelatũ in quibus assensus vel dis sensus hmõi est habendus. Si enĩ capitula non sint epo subdicta nec ipsius formidẽt oppressiones libe rius ꝓstãt vel denegãt ꝯsensum. Ortũ aũt habuerũt hmõi exẽptiões ꝓdictas causas exẽplariter ab his que iuris naturalis gentiũ ⁊ ciuilis peritia etiã ante ꝙ sancta sedes apostolica constitueret͛ aduenit vt a patria potestate ab emãcipatiõe a manumissione a tutele vel cure fruitione a superioꝝ etiã seculi ꝓ uisione ⁊ presidum seu iudicũ constitutione. ¶ Pri mo a patria potestate nã sicut videmus ꝙ pater ha bens filium in sua potestate ita secundum iuris di spositionem retinet nepotem ex filio immediate in sua potestate absq; hoc ꝙ filius faciat mediũ in illa et sicut quicquid filius acquirit ex ꝓfecticiis acqui

rit ipsi auo qui amborum stipes est. ⁊ sicut in bonis
aduētitiis quicquid acquirit filius patri querit vsuꝫ
fructum ita ⁊ de nepote est censendum. Non est igi=
tur nouum ꝙ pater patrum summus pontifex qui
habet ꝑ suis imediate filiis. patriarchas. primates/
⁊ archiepiscopos quandoqꝫ. sibi reseruat immedia
te subiacere etiam episcopos et abbates ⁊ priores ⁊
huiusmodi tales. qui licet patriarcharū primatum
archiepiscoporum ex ordinatione primitiua dicte se
dis filii nomine solent assumere cum sedes aposto=
lica pro nepotibus vel ꝓnepotibus aut ac nepotibꝰ
vel huiusmodi illos habeat sibi eos quādoqꝫ decer
nat imediate subiacere sicut fecit episcopū aniciēsi.
magistrum rodi. magistrū prucie ꝙplures abbates
capitula ⁊ priores. ¶ Scdo ab emancipatione. naꝫ
sicut pater filiū quandoqꝫ de vltraneo consensu am
borum emācipat filium. ita archiepiscopi vel episco
pi quandoqꝫ spontanee cū solēnitate debita a sua iu
risditione exemerunt vel emptioni consenserunt eti
am quandoqꝫ recipiētes premiū ⁊ remunerationeꝫ
exemptionis seu emācipationis. Et sicut pater per
suum superiorē quādoqꝫ inuitus cōpellitur emācipa
re filiū in certis casibus quos notat penul. glo. insti.
quibus motus pa. po. sol. ⁊ bona. guida. ⁊ nouella in
ea constitutus de restitu in integrum. videlicet. Si
annouit legatum ad hoc sibi relictum vt videlicet fi
lium emanciparet. ⁊ si adoptatiuo facto puberi nō
expedit esse in potestate paterna. ⁊ si filiumꝰ pecca=
re cogit ⁊ contra pietatē pater filium afficit. ff. si qs
a pa. po. l. fi. qui est quartus casus. Ita sepe papa q̄
cunctorum supior est eximit a potestate episcoporū
etiam iuniorum et eos cōpellit exemptioni consenti.

re que fit de suis subditis in dictis quattuor casib⁹ videlicet primo si recōpensationem ab eis dataꝫ acceptauerunt sicut fuit factum de multis episcopis in quorum diocesibus caput ꝛ mēbra ordinū sancti benedicti ꝛ Cluniaceñ. sunt posita. ¶ Scdo si prefatis subditis nō expediebat esse in potestate epoꝝ sicut non expedit illis qui exempti sunt canonice ꝓpter rationes supra tactas in quibus multum deberet pōderari quies cōtēplationis ꝛ totalis dedicatio persone deo facta ꝛ hmōi que dicta sunt. ¶ Tercio si dictos subditos peccare cogunt quod vtiqꝫ multi ordinarii faciūt dātes licētias tenēdi cōcubinas ꝓ vno aureo ꝛ libra cere. vel hmōi cēsum annuatī exsoluendo benefaciētes qñqꝫ deprimendo ꝛ puniēdo ꝛ malefaciētes bonis tēporalibus honoribus ꝛ potentia exaltando mala exēpla in vita ꝛ morib⁹ atqꝫ doctrina subditorum tribuēdo Quarto si contra pietatem hmōi subditos afficiant qd vtiqꝫ multi fecerunt ordinarii ꝛ faciunt plures excessus ꝛ oppressiones in subditos ꝯmittendo prout supra narratum est. iura hoc testantur ꝛ experiētis manifestat / non est ergo noua hmōi subditorum emācipatio ꝛ exēptio. Tercio a manumissione nam sicut domin⁹ spōtaneus seruū benemeritū manumittit. ita in fauorē religioni multi epī manumiserūt vel manumissioni ꝯseuserūt multos suos subditos eos relinquētes liberati spūs ꝛ imediate dictōni vicariis dei ī terris sicut qñqꝫ domin⁹ iuitus ꝯpellit manumittere seruum ī multis casib⁹ presertī ī fauorē fidei xp̄initatis vel si male seruū tractet ꝛ hmōi. Ita ī proposito. qꝛ videlꝫ in fauorē religionis. ꝛ qꝛ bñmeriti ꝛ qꝛ nō bene tractati eximunt subditi a ptāte imediate do

minorum his et aliis de causis ¶ Quarto a tutele vel cure functione. sicut enim tutoris vel curatoris suspicio tutele vel cure per diversa functio tutoris vel curatoris cessare facit officium auctoritate superioris sic in proposito et facto exemptionis. Quinto a superiorum etiam seculi oppressione. legali pulsione. Nam si dominus frequenter me gravat quantumcunque sit merus laycus possum petere a superiore quod me eximat et ipse tenetur hoc facere. ¶ De offi. proconsulo l. ii. que incipit officium helesponti consularis et c. que est notabilis lex ad hoc. Et ita servat venerabilis francie parlamenti curia. Nam si dominus frequenter subdictum gravat et ter requisitus iusticiam facere denegat parlamentum subdictum eximit ab ipsius domini superioritate perpetuo. Simile habeamus xxv. q. ii. illa nos ad propositum materie exemptionum et privilegiorum adductum / nam civitas que frequenter saltem bis solet occidere suos episcopos spoliatur et destruitur perpetuo dignitate episcopali ita quod nunquam ita sedebit episcopus nec dicetur civitas. Sic in proposito propter expressiones ordinariorum frequentes quas quotidie mundus experitur non mirum si multi subditi a domino et potestate episcoporum fuerunt et sunt per papam qui cunctorum superior est exempti. et videri potest simile saltem secundum quod in appellatione emissa a gravamine iudicis illa pendente eximit a iudicis gravantis potestate quandoque universaliter quandoque saltem in illa causa in qua appellatum est prout non habita et notata in. c. ad hec. l. et quasi per utrumque titulum in utroque iure. Sexto a presidum seu iudicum constitutione. Constantinus enim imperator tempore beati silvestri quando vices domini executoris dignitatem apostolicam exaltavit inter cetera voluit et ordinavit quod illam potestatem quam imperator habe

bat in constitutionibus iudicum ꝛ presidū in diuer-
sis prouinciis illā haberet ꝛ maiorē papa in episco-
pis ꝛ archiepis et huiusmodi plātis et hoc appro-
bauit latius generale consilium ī quo p̄sidebat do-
minus Gelatius papa vt cōtinetur in libro cōsiliorū
latius ꝛ clarius ꝛ xvi.di.in palea q̄ incipit constanti
nus Certū est autē q̄ iperator ꝛ rex in ꝓuinciarū p̄si
dibus/seneścalis/baillíuis/castellanis/et prepositis
hmōi iudicibus illā habet potestatē q̄ pro suo libito
volūtatis etiā cessante quacūq̄ alia causa populos
quibusdā ex illis subditos ab eorū iurisditione exi-
mit et aliis submittit.vel supremo auditorio suo re
seruat p̄ sua priuilegia mādata ꝛ cōstitutiōes. ꝛ hoc
persepe ꝯtingit ī suis familiaribus ꝛ ī armis milita
ribus.ꝛ in regno francie in viris ecclesiasticis in con
stitutione ducū eximit rex oēs ecclīas ab eoꝝ dictio
ne ꝛ sibi sueq̄ dictioni imediate reseruauit q̄nq̄ ma
iorē q̄nq̄ minorē p̄tātē tribuit laxat restrīgit ipera
tor ꝛ rex hmōi suis p̄sidentibꝰ seu iudicibus . Quid
ergo ipēdet q̄ minus papa idē facere possit.ꝛ multo
meliꝰ de suis archiepis ꝛ epis nō videt̄ p̄ferti cū ha
beat tātā potestatē q̄ nullus est q̄ sibi dicere possit
cur ita facis.Itē de iure canonico oīa monasteria
exēpta sūt a lege dyocesana ꝛ hoc approbrauerunt
gn̄alia cōsilia ex causis p̄dictis.Si igit̄ romani pō-
tifices exēptiones fecerūt a potestate ipoꝝ f̄m q̄d ꝛ
ī p̄te ꝛ valuerunt ꝛ approbate sunt p̄ cōsilia quare n̄
procedent exemptiones in toto.quia eadem est ra
tio de parte ꝛ de toto plus consilia approbauerunt
exēptiones totales in multis locis.nā illas reforma
uerunt in aliquibus quotienscūq̄ conditor legū ali
quem statū hoīm reformat in quibusdam quoad re

liqua videt ipsum approbare nisi ꝓtestetur de cõtra rio. vt habet in cle. attẽdẽtes. §. illas de statu mona chorum in cle. ꝙ autem generalia consilia hmõi ex emptiones totales et reformauerint ꝓ nunc allego cõsiliũ latranẽse. in. c. cum et plantare. de priui. cõsi lium lugdunẽ. generale vbi ꝑfuit iuris acquila. In nocentius quartus in. c. volẽtes eo. ti. li. vi. ⁊ cõsiliũ generale viennẽ. vbi ꝑfuit Clemens quintꝰ ꝑserti in. c. cum olim. ⁊. c. ad nostrũ de censi. et. c. frequens. de excessi. prelato. expresse increpant epi violantes exẽptiones et in. c. qr regulares et in multis aliis lo cis. Item multi romani pontifices et sancti patres qua moti intentione hmõi exẽptões sequunt perle genti totũ corpus iuris canonici clare cõstat ĩ variis locis quorũ aliqui meritis sue sctitatis multũ illu strauerũt ecclesiã in terris et nunc regnãt cũ deo in celestibus. inter quos fuit beatꝰ Gregorius magnꝰ sicut constat in allegatis capitulis. ꝙ sit luminoso. xviii. q. ii. et in. c. abbas. et. c. abbatẽ. i. et. ii. c. causa ⁊ se. et non est verisimile ꝙ si tales exemptiones face re contra bonos mores existeret vel in offensionem diuine maiestatis ꝙ tãti amici dei illas fecissent per petuo duraturas et non illas reuocauerunt etiam in fine vite sue de multis autem aliis romanis pon tificibus exemptiones faciẽ. reformantibus appro bantibus et tenentibus constat in multis capitulis corpis iuris canonici ꝑserti in cle. de priui. ⁊ de excess. prela. ⁊ specialiter in. c. quanto de priui. vbi honoriꝰ ostendit oĩbꝰ archiepis monasteria ⁊ membra omia et personas ordinis cluniacẽ. esse exempta. Item multi sancti patres abbates ⁊ ceteri talibus exem ptionibus sibi concessis vel ĩ totũ vel ĩ partẽ vsi sunt

sub quibus laudabiliter viuens multos fructus in dei ecclia attulerunt. sicut patet de sctis Hugone/ maiolo/obdone/adilone/petro venerabilib9 abbatibus monasterii cluniacen. et de multis aliis sctis patribus abbatib9 et religiosis ordinis sancti bndicti de mõasterio clũiacen. dr q ante q eẽt erectũ fuit ab oimoda ptãte epozum exẽptũ. Silr de btis Anthonio/bndicto/mauro/egidio/lauthenno/ancelino/laufranco/roberto. z sic de multis aliis qui i suis monasteriis de hmõi exẽptionibus vsi z gauisi fuerunt. z sub illis floruerunt. Item videmus per experientiam q regulariter laudabilius regũtur z viuunt exempti vbiqz terrarum lz oẽs sim9 hoies z pclivi ad malum. Concesse igitur sunt exẽptões z facte canonice z legitime ac longam habuerunt i terptationẽ. nam p tantũ tẽporis cursum cuius initium memoria hoim non existit pcesserũt exẽptiones vsus obseruãtia z cõsuetudo illarũ. quomõ ergo imutabũtur q̃ tam longam habuerũt iterptationẽ i. l. minime. ff. de legibus. nã z cõsuetudo etiã puate psone iurisditionẽ tribueret cõsuetudo z pscriptio etiã singularibus psonis multa z inumera iura acqrit. Quare ergo ire tam lõgeua erit iualidi or non videt qua fronte. igit ordinarii nunc conantur exemptiones reuocare violare ifringere que tamen sunt tantis auctoritatib9. tantis psuasionib9 exẽplis z rationibus tanto vsu. tanto fructu et auctoritate circũfulte pserti q̃a cause exemptionum durant hodie sicut z vnq̃ maxie qz ordinarii a suis oppressionibus nõ cessant imo ãplius solito pseuerant. ¶ Nõ obstat si adduceretur in mediũ illa argumentatio que ponitur i xxv. causa saltẽ qua ar-

gnitur ordinarii contra papā q ex quo sedes apostolica a qua ꝓcesserunt ordinationes oim dignitatum vt supra dictū est sicut a trunco arboris rami. ꝛ sicut a fōte riuuli. ꝛsicut a corpore lūiari radii vt in. c. xxiiii. q. iii. ¶ Si igitur diceret q cū sedes aplica semet ordinauerit oēs ecclias. etiā monasteria intra dyocesi cuiusli ꝫ epi ꝯstituta subesse epo et eius dictioni seu dispositioni vt cōtineret multa iura in. c. omnes basilice. xvi. q. vii. et in. c. monasteria ꝛ. c. abbatibus. ꝛ. c. cognouimus. xviii. q. ii. vn̄ ꝛ precatū. c. monasteria fuit cōsilii gn̄alis arelaten̄. quomodo igitur romani pontifices post ea potuerunt cōferre exemptiones ius quesitū epis ꝛ ecclīis cathedralibus auferre et reuocare ꝓriores canones vn̄ dicit tex. in. c. ꝯ. xxv. q. i. in hunc mūdū. hec statuta patrū cōdere aliquid vel mutare nec huius qdē sedis pōt auctoritas apd nos eni incōuulsis radicibus viget antiqtas cui dicta patrū sanxere reuerētiam. Ad hoc rn̄detur ꝓut in dicta cā. xxv. dicunt Gratianus ꝛ alii doctores. nam licet papa in his q̄ sunt fidei nichil possit imutare. nec totum statum ecclesie vniuersalis subuertere tn̄ in istis positiuis sua auctoritas semper itelligitur excepta etiam si non dicat quando enim aliquid statuitur intelligitur q sue interpretationis auctoritatē sancte romane ecclesie reseruat conditor vt videlicet intelligatur nisi auctoritas romane ecclesie aliter ipetrauerit vel salua in omnibus apostolica auctoritate et hec in pluribus capitulis expresse exprimuntur. ¶ Uel aliter pōt responderi quod quasi idem sonat. ¶ Uidelicet q sancta romana ecclesia vim ꝛ autoritatem sacris canonicis impartitur sed non

eis alligatur ita eni canonibus auctoritatē prestat vt seipam nō subiciat eis. Sed sicut xp̄s q̄ legē dedit ipā carnaliter impleuit octaua die circuncis⁹ xl. die cū hostiis in tēplo est p̄ntatus vt in seipo eā sanctificaret et postea x̄o vt se dn̄z legis ondēret mt ta ꝯtra litterā imutauit iter cetera dās exēpla qn̄ venit ad cā. Dauid et ei dedit panes ꝓpōis de q̄b⁹ nō licebat edere nisi solis sacerdotibus et cōcedit ipse et pueri eius. Item etiā fecit in baptismo ꝛ sic de multis aliis exemplis de quib⁹ r̄nsionibus potest videri Gratianus. xxv. q. i. in. §. his ita respondetur vn̄ sancta romana ecclesia congregata valet disiū gere ꝛ disiuncta ꝯgregare rōnis tamē equitate cō siderata Quapropter vel pietatis vel necessitatis intuitu semel a se ꝯcessa valet vel in totum vel in ꝑtem cōmutare vt in. § his ita xxv. q i. presertim nō nunq̄ coniectura futuroꝝ aliquid fore vtile credidit qđ postea experiētia nociuū ondit vt in extra vagāti. q2 in futuroꝝ ꝛ in. c. nō dz. de ꝯsang. et affini. Nec obstat si arguatur de ꝑsuasiōe beati Bernar. dicentis q̄ inordinate ꝓceditur. si dignitas q̄ a capite per membrū brachii ꝛ manus ordinate descendit abscidatur a manu ꝛ capiti adiūgat equo gradu cū brachio sic videret absurditas cū mōasteria capitula prioratus ꝛ hmōi tales qui ordinate descēdūt a capite. s. sancta romana ecclesia ꝛ sūmo pontifice per mediū patriarcharū/archiepoꝝ/epoꝝ per exemptonē epis abscindant ꝛ capiti adiūgantur sine medio equali origine cū brachio a quo naturali cursu dependere debeāt. Respōsio hoc non obstat. nam et si regulare sit in naturalibus vt sit vtile seruare ordinē originis qn̄q3 tamē membrum media

tum a capite distans absorsū immediate iungatur capiti vtilius placidius ꝛ iocundius ꝓsperabit ver bigratia. de virgula q̄ obscindit a pede caponis ꝛ i seritur a quibusdam in eius capite vbi christa eē so lebat talem eradicationē ꝛ alibi plantationem ap probat Grego. in suis omeliis inter cetera dicens olerū plāte transpo. vt ꝓficiāt atq; vt ita dicā era dicantur vt crescant sic in ꝓposito sepissime religi osi et huiusmodi tales exēpti vt experientia docet que est rerum magistra. vt in. c. q̄ sit. de elec. li. vi. plus ꝓficiunt eradicati a ptāte epoꝝ ꝛ immediate iuncti ditioni romani pontificis discurrendo enim ordinē sancti Bene. in quo sunt q̄ plurima monasteria dignitates ꝛ beneficia atq; prioratus exem pti. nec nō ꝛ ordines cartusieñ. celestinoꝝ clūiaceñ. cisterclieñ. mēdicantium. ꝛ multa alia hoc clare pa tebit licet ꝓth dolor. ꝛ ibi etiā sint multa correctiōe digna tam ꝓpter tp̄is maliciam quo nō potest libere ministrari iusticia. ꝛ quo multi ꝓmouentur in digni ad p̄laturas religionū q̄ ꝓpter alias occasiones q̄bus cessantibus cum diuino suffragio resu metur antiquitas obseruantie regularis guerre le gitur magnā causam tribuūt dissolutionibus exē ptorum. et oīm aliorum non exēptorū quia non ni si pacis tēpore bene colitur pacis aucto. i. c. dudū. de sepultu in cle. Sed ꝛ nichilominus adhuc gratia dei exēpti minus male regūtur q̄ alii nō exēpti Nec obstat si argueretur d̄ illo generali q̄ cessāte causa cessare debet effectus cessare autē videtur cā exemptionū. s. debita obseruantia religionis q̄ hodie in paucis locis habetur Respōdetur ad hoc q̄ illa cā nō est impulsiua sed finalis. ideo ea cessante

cessare non debet effectus. de qua materia in. c. ꝛ si christus de iureiurando. ꝑ Hē. et qd̄ plꝰ est illa causa non est solū. exēptionū vt supra patuit. Nec illa per dei gratiam adhuc oīno cessat vt est dictum ꝓsertim quia spes est reformationis et maioris religionis acquirende cessantibus dictis impedimentis Nec exemptio salua gratia dissolutionē operatˀ sed temporis malicia si igitur cessante guerra ꝛ cōtrouersia moderni summi pōtificis Eugenii quarti. et aliis diuersis impedimētis papa ꝓmoueat vel promoueri permittat ad prelaturas si per curiam laycam in administratione iusticie tollantur impedimenta que ab ipsa inferuntur spes est magne reformationis. Nam vt dictū est nō exēptio sed tp̄is malicia causam prebet dissolutiōi Et si ordinarii dicant ꝙ si abbates moderni ꝛ priores eēnt sicut sanctus Benedic. vel sanctus Hugo et vitam illorum tenerent tunc feliciter ꝓcedere possent exemptōes sed nō sic sunt vt clare patet ergo. ꝛc. Ad hoc rn̄detur ꝙ si episcopi essent tantoꝝ meritorum sicut beatus Petrus aut ceteri apostoli. ꝛ viuerent sicut ipsi apostoli vixerūt cū locū apostoloꝝ teneant vel sicut Beatus augustinus siue ambrosius hylariꝰ nicolaus ꝛ huiusmodi scti epī ꝓculdubio salubre foret subesse talibus presidibus et patronis nec religiosi indigerent vel alii exemptiōibus. sed nō sunt tales dn̄i episcopi ꝓth dolor. ergo. ꝛc. Et ī pari causa turpitudinis potior est conditio possidentis. vt ī regula iuris in pari de reg. iu. li. vi. Non igitur debent reuocari vel in aliquo violari priuilegia ꝛ exēptiones nec debet fieri super hoc tam inutilis. imo dānosissima reipublice nouitas plena scandalˀ dis-

cordiis scismatibus et diuisionibus satore zizanie instigante pcurata et in agro dominico malicia dyaboli et adinuētione suoꝝ satellitum attemptata et superseminata. Nam tales non querunt que Jesu christi sunt. sed que sua sunt. ¶ Abusus autem quos faciūt episcopi pretextu sue iurisdictiōis quā habēt super suos subditos in paucis membranis describi nō valerent. sed notorii sunt toto orbi specialiter in excōicationibus ferendis sine causa sine scriptis sine ordine in interdictis apponēdis etiam p causis pecuniariis ꝯtra iura qn̄qꝫ sine causa qn̄qꝫ sine scriptis qn̄q; sine alio debito ordine in pmouēdis indignis ad bn̄ficia. et sepe symoniace per pecuniam et obtentu tp̄alis seruitoribus insufficientibus et indignis vel alios per fauores carnales inordinatos p̄ferentes tales seruitores suos bonis magistris licētiatis vel baccalariis. Itē excedūt ipi ordinarii in collectis īponēdis sine causa et nō vocatis vocādis et sine aliquo alio debito ordine. ¶ Itē in subditis mulctandis quandoqꝫ penas corporales que magis timentur conuertendo in pecuniarias quandoqꝫ innocentes condēnando molestando et inquietādo. quandoqꝫ puersos ad mala licentiando: vt per pecunias et officia sua super bonos eis concedendo et alias varias exactiones faciendo. Item in visitationibus non faciendis sed earum occasione pcurationibus exigendis contra iuris formā. qn̄qꝫ non pposito verbo dei nec sacramēto confirmationis ministrato. qn̄qꝫ debito modo alias non impenso visitationis officio. quādoqꝫ licet plures ecclesias ī die visitauerit suo modo integram procurationem pro singulis exigendo semper etiā ab in

nitis in pecunia numerata victualia recipere respo
endo semp vltra q̄ ascenderent victus sui i dictis
pecuniis extorquendo. ¶ Contra vero exempto
oēs abusus. vide in cle. frequēs de excessibus pla.
in cle. Ceteri abusus recitādi relinquūtur arbitrio
cuiuslz sciētis. p quos clare patet q plures abus⁹
cōmittunt ordinari ptextu sue iurisditionis quam
habent q̄ exēpti pretextu sue exemptionis hoc cla
re cōstabit consilio si detur cōmissariis iam pmissis
et aliis infinitis. Nec est omittendum q cum de iu
re et consuetudine presbyteri dyocesani debeant ve
nire ad synodum semel vel bis in anno vt videat
episcopus pastor vultus pecorum suoꝝ et audiant
ab epo vel suo deputato verbum dei et recipiāt ei⁹
mandata et reformatiōes atq correctiones rea-
les nichilominus plures epi añ aduētū synodi mit
tūt nuncios p vniuersam dyocesim dicentes psby-
teris et quibuscūq precipieñ. q non veniant ad sy
nodum sed tradant ei pecunias: quas expēsuri es-
sent in eundo stando et veniēdo. et ipsos nuncios
presertim mittunt ad loca distantia et sic pecunias
recipiūt de sanguinibus siue petis. ¶ Item ex his
abusibus presbyteri remanent indocti impuniti de
commissis cum spe futura maleficia committendi
ppter facilitatem venie obtente et spem future ob
tinende cum facilitas venie incentiuum tribuat de
linquendi in capi. vt clericorum mores de vi. apo-
stolice quod iurisditio que remansit episcopis saltē
pluribus eis auferatur. et q sedes apostolica a qua
huiusmodi iurisditiones descenderunt illas sibi
reseruaret per electissimos viros quandiu bene
regeret excercendas. Et quancito peruerse in

suo officio versarentur vel inutiles reperirētur ab illo officio reuocarentur si moniti non resipiscerēt. ¶ Episcopi enim si peruerse agant non sic possūt reuocari cum sint intitulati et perpeti et in magna dignitate ꝛ ordine constituti. remaneret autem episcopis exercitium eorum que sunt ordinis. Et si expedire videretur ea que sunt iurisditionis ī foro penitentiali solū iurisditio autem contentiosa regeretur vt est dictum per probos et electos viros auctoritate pape ꝓcedentes.

¶ Libellus exemptionum finit feliciter

¶ Incipit breue opusculum de carceribus editum per dominū Baldum de perusio.

Quia legum precepta principaliter sunt inuenta ne pauperes persone molestiis affligantur. ideo visum est ꝙ inter pauperes personas nulla adeo tristior et pauperior inuenitur ꝙ͂ persona incarcerata. Ideo de carcere aliqua sum dicturus: et consequenter de persona incarcerata. et similiter de custodibus. Et quia vt ait tulius primo de officiis. Ois eñ qui de aliquo susciperet sermo debet a diffinitione proficisci. vt intelligatur quid sit de quo loquatur ad quod cōcordat. ff. de mino. et mo. Ideo primo videamus quid sit carcer et vnde dicatur carcer. Et subsequēter videamus de persona incarcerata quis potest incarcerari pro quo debito et in quo loco potest incarcerari ꝛ qualiter puniatur fugiens de car

cere et similiter videamus quis potest esse custos carceris. ¶ Veniam⁹ ad primū .s. diffinitionem. Et potest sic diffiniri. Carcer est locus securus horribilis repertus non ad penam sed ad delinquentiū vel debitorum custodiam. Primū mēbrū hui⁹ diffinitionis dū dicitur locus securus colligit ex .l. i verbo solvetis .C. de custo. reo. Nā carcer debet esse securus ne incarcerati effugiāt. Et ibidē debēt esse cathene ferree et compedes et alia similia quibus mediantibus possit sub fida custodia retineri. vt est tex. i .l. i. C. de custo. reo. vbi dicit vt cruciato desit ¶ Itē dū subditur horribilis nam carcer est locus horribilis Tum propter cōuersationis hominum priuatione3 Tum propter immūdiciam. et istud colligitur in .l. si quis in ea culpa. ff. de custo. reo. ibi dum dicit squalorum carcer. nec tamen tātū debet esse horribilis quod ad penā incarceratorum redūdet dū carcer sit inuentus ad custodiam nō ad penā vt. ff. de pe. l. aut dānū §. solent fallit autē in vno casu speciali. in .l. i. §. fi. ff. de alea. hinc est quod de iure ciuili nemo pōt ad ppetuum carcerē dānari vt dicto. §. solent secus vero ē de iure canonici in .c. quāuis extra de penis li. vi. et .c. reperitur i glo. ¶ Circa quod sciēdū vnde dicat carcer pōt dici a claritate seclusus quia ibi nulla claritas vel pōt dici quasi carens claritate/quia ibi est magna cecitas et obscuritas. quidā aliter et aliter iterpretant scdm diuersas opiniōes. ¶ Tercio quero quis pt icarcerari. Et primo q̄ro an mulier possit icarcerari. sic distiguendū est aut q̄rimus pro debito ciuili aut pro delicto. Primo casu aut est mulier honeste vite aut est meretrix. Si est mulier honeste vite tunc nō pōt incarcerari imo iudex pena capitis punitur qui facit

eam incarcerari vt nota. in. l. i. de offi. diuer. iudi. ⁊ in autē. nouo iure q̄ posita est. C. de custo reo. ¶ Unū tamen dico ꝙ si mulier subiisset tutelā suoꝝ filiorū ⁊ renūciasset velleiano et oī alteri exceptioni sibi cō petenti ꝙ per renūciationē pōt carcerari. ¶ Istud expresse ⁊ notabiliter tenet Bar. ff. de testa. tutele. l. si q̄s sub cōditione. Aut ista mulier est īfamis vt me retrix et tunc dico ꝙ potest incarcerari. non tamen debet poni in eodē carcere cū marito ⁊ est casus C. de cust. reo. quoniam et notat archidi. xviii. q. ii. diffi nimus etiam pro debit ciuili. vt notaƚ de custo. reo. auten. sed nouo iure. ¶ Secōdo casu principali cum queritur an possit incarcerari pro delicto. vide ī dic ta auten. sꝫ nouo iure. ¶ Tercio q̄ro an legū do ctor possit incarcerari ꝓ debito dicendū est ꝙ nō si cut milites īmo puniuntur iudices capite. Istud no tat glo. singularis. C. d ꝓfesso. et medico. l. medicos li. x. ¶ Quarto quero an filiusfamilias possit īcar cerari dic ꝙ sic probatur. nā filiusfamilias pōt cede re bonis vt. l. j. C. q̄ bonis cedere possūt ergo p̄sup ponitur ꝙ pōt incarcerari licet glosa videaƚ tenere cō tra in. l. iii. §. sed vtrū. ff. de mino. sed illa glosa repro batur cōiter per doctores ⁊ per Bar. ff. so. matri. l. si filia. ¶ Quinto q̄ro nūq̄d pupillus non potest in carcerari pro delicto et videtur ꝙ nō vt nota. in. l. fi. C. de cust. reo vbi dicit eodē q̄ ⁊c. Idem credo ī de bito ciuili dūmodo non sit doli capax Sed an possit ī integrū restitui si aliquo casu sit lesus. vi. l. per tu. ff. de mino. Idem puto de quacunq̄ ꝑsona ꝓ delicto potest carcerari. Idē ꝓ debito nisi creditores. renū ciassent iuri carcerādi. vt notat Bar. in. l. i. C. q̄ bo. cede. pos. dummodo non sit soluendo nam si esset

soluendo de iure ciuili non possel incarcerari. vt est glo. singularis in. l. iii. ff. de suspec. tu. Et si incarcerē-tur dum sunt soluendo possunt a tali sententia super incarceratione lata appellare reappellare poterūt incarcerati si steterint per tres menses vel plures in carceribus numerando a die late sententie super i carceratione nec obstat autē. sed nouo iure. C. de ap pel. Et dic quod appellatio debet interponi a sententia lata infra decēdies. quia illā intētatur in actu momē-taneo. sed si interponatur ab actu successorio vt est i ca su nostro tūc appellatio semper potest interponi quia omni die dū tenetur detinetur debitor indebite in carce-ribus. vnde semper restat sententia super ipa i carceratiōe omni die. ita videtur tenere dominus Bar. in. l. iii. C. de epi. au.

¶ Secundo principaliter quero quādo pōt icarcerari et pro debito et pro delicto. Et primo quero nūquid pōt incarcerari die feriato? Et ista questio pōt subdiui-di in tres. Primo an possit incarcerari die feriato ad vtilitatē hominum Secundo an die feriato ad hono rem dei. Tercio an die feriarū repentinarū. ¶ Ad primum dico quod non pōt incarcerari de iure die feria to ad vtilitatē hominis quod probari pōt sic. nam si de quo magis videtur inesse nō inest. nec de quo minus autēti. multomagis. C. de sacro sanc. eccle. sed sic est quod ma gis videtur i tpe messium possit quis cogi venire ad iudicium cum sit minor citatio verbalis quam perso nalis quod nota Cy. in. l. cum clericū. C de epi. au-di. alias incipit omnes et tamē hoc est falsum vt in. l. i. in fi. in. ff. de feriis ergo nec citatio personalis pote rit fieri. Et ratio vt dicit tex. ne homies agricultu-ra remoueantur. hoc est verū nisi caperetur pro execu tione sententie quia tali tpe pōt iuste fieri iuxta nota.

per Inno.in.c.fi.de iu.ꝛ ideo ꝓpter instrumētum garantisie qḋ habet executionē parata ꝛ per sentē tiam ex forma statutorū iuste possunt tali tēpore ca pere debitores hec sunt verba Bar.i.l.vi.ff.de feriis et Io.de ymola Predicta autem recipiunt distincti onem nisi renūciasset debitor ar.l.si quis in scriben do.ff.de pactis nā talibus feriis bene potest renūcia ri vt notatur in cle.sepe extra de verbo signi. Itē no ta ꝙ si iudex in d e feriatā fecisset aliquē incarcera ri ꝙ die feriata poterit eum excarcerare vt notat ac cur.in.l.minor.ff.de euictio. Item secus si debitor es set oriundus de partibus vbi nō recollitur cōtrariū neqꝫ vinum neqꝫ alia necessaria ad victum iuxta no tata per Inno.in.c.con.questus extra de feriis: Itē secus esset si debitor esset suspectus ita ꝙ de eiꝰ fu ga timeretur iuxta notata per docto.insti.de actio. i pri.ꝛ i li.i.C.de seruis fugitiuis. Nam propter suspi tionem fuge potest debitor capi in die feriata vt est glo.in dicta.l.fi.C.de feriis et propria autem potest capi.vt ait pretor.§.si debitorem. ff.de his q̄ in frau. cre.nec hoc casu est citandus debitor qui accusatur tanꝙ suspectus per creditorē. vt notat Bar. in.l.si creditor ꝛ in.l.ii.ff.si cer.peta. Sed circa predicta q̄ ro nunquid quando creditor accusat debitorē suspe ctum de fuga ꝛ a iudice petit ꝛ requirit vt sibi det fa miliam qua mediante possit capere debitorem nun quid creditor habet necesse ostendere iudici sūma tim instrumentum debiti vel alia iura. ¶ Respōde tur ꝙ sic sicut in simili videmus.nā sequestrum quā do fit ob timorem fuge non potest fieri nisi ostenda tur instrumentum debiti et est tex.in.l.ex hoc.C.de ero.mili.an.li.xii.ergo multomagis quando debet

persona capi et addit hoc Jo. de ymola posse q̄ sufficeret iuramentum petentis vel vnius testis sicut dicitur de missione i possessionem cōtra contumacem ex primo decreto vt notat glo. in c. q̄m in. §. in aliis. vt lite non contesta. ¶ Circa secundum sc3 an in feriis iductis ad honorem dei possit quis capi pro debito. dicendum est q̄ non vt in. l. fi. C. de feriis nisi esset timor fuge vt predixi. ideo credo in feriis repētinis q̄ non possit capi sicut inductis ad honorem dei quod patet. quia predictis non potest renūciari vt notat Jo. an. in dicta cle. sepe nisi forte ex forma statuti aliter disponeretur. Nam statutum secundum quosdam bene potest tollere ferias inductas in honorem dei. et hoc videt̄ sentire glo. ꝛ Bar. in. l. quinquaginta. C. de feriis. Sed albertus de rosiaco i. l. si de feriis. tenet contrariū. de qua questione ibi vide vbi ad plenum examinat istam materiam. Et predicta locum habent in ciuilibus. i criminalibus autē puto q̄ quacūq3 die pōt fieri incarceratio dū tamē sit graue delictū vt no. i. l. iii. de epi. audi C. ꝛ ibi no. p Bar. secus ergo si tantum esset leue secundum dictum Jo. de ymola. q2 cum in leuib9 criminibus ea pi nō debeāt illo tp̄e relaxant vt in tex. in dicta. l. iii. C. de epi. audi. mō ergo nō debēt capi scd̄m dictum Jo. de ymola. Item secus esset si esset periculū. nam propter magnitudinem criminis et periculi multa cōcedunt̄ que alias nō concederent̄ i. l. si q̄s filio exhe. §. penul. ff. de iniusto. rup. ꝛ irrito testa. nam propter magnitudinem criminis potest auferri tonsura in die feriato i honorē dei vt signant̄ notat Bar. et est tex. in. l. tercia. C de epi. audi. vbi omnia vide quantum ad tempus quo potest fieri incarceratio

R Estat modo videre ꝑpter quid potest fieri icarceratio. Et primo quero an pro debito priuato possit quis incarcerari. secũdo an ꝑ debito fisci. tercio an incarceratus ꝑ debito priuati possit ibi recõmendari ꝑ debito fisci. Item an incarceratus ꝑ debito possit pro delicto recõmendari. Itẽ an econtra. ¶ Circa primum respondee ꝙ ꝑ quolibet debito põt fieri. vt no. in. l. iii. §. tutores. ff. de administra. tu. ⁊ per canonistas extra de pigno. c. ii. in glo. xxxvi. di. non satis ⁊ i. l. i. C. qui bo. ce. pos. vbi casus ꝑ debito autem conditionali non puto ꝙ possit incarcerari sicut nec potest efficaciter peti. Item puto ꝙ pro debito naturali tantum vel ciuili tantum non potest fieri icarceratio ar. l. si is. § flauius. ff de solu. ⁊ ar. l. i. §. i. ff ne vis fiat ei. Circa scdm. s. an pro debito fisci possit icarcerari. respõdeo ꝙ sic si non vult soluere tex. est in. l. i. exac. tri. C. l. i. quod probatur ratione. nam debitor fisci potest cedere bonis vt est glo. singularis isti ꝑ socio. §. si quis ⁊ glo. in. l. ii. C. qui bo. ce. pos. Sed cessio bonoruꝫ fit vt cedens liberetur a carceribus ergo. ⁊c. Sed nũ quid pro collectis potest quis icarcerari de iure respondeo ꝙ sicut si statutũ faciat collectã esse mun⁹ ordinarium potest vt est tex. C. de iudi. li. x. Dico tamen ꝙ iudex propter paupertatem potest collectã remittere vt ẽ glo. nota. i. l. oẽs de mu. ⁊ ori. li. x. vnũ tamen dico ꝙ si delictum esset iam solutum vel alio modo satisfactum ita ꝙ incarceratio esset facta iniuste potest incarceratus ab amico cum violentia extrahi. de carceribus. Istud tenet dominus dyn⁹. in. l. nemo. C. de exac. tri. nam iudici aliquid inu-

ste facienti potest resisti sicut priuato. vt infra vide-
bimus. Quid si iudex nō vult differre appellationē
ab amicis interpositam in causa criminali. sed vellit
facere executionem infra. x. dies datos ad repellan
dum. dic ꝙ amici impedire possunt vt no. Inno. i. c.
si quando extra de offi. delege. et Bar. in l. additos
C. de epi. audi. dico tamen in debito ciuili si aliquis
aliquem debitorem de manibꝰ familie eximeret te
netur creditori ad illud debitū ad qd̄ tenebat̄ icar-
ceratus vt. C. de exac. tri. l. quotiens ꝑ dominū cot.
de perusio. Et no. hic Jo. de ymo. ꝙ reus accusatus
de crimine debet incarcerari tex. est ordi. ii. q. viii. q̄s
quis et ibi etiam no. Circa scd̄m an incarceratus ꝓ
debito fisci possit recōmēdari ꝓ debito priuati. et re
spondeo ꝙ sicvt est tex. in l quotiens de exac. tri. et
no. per Bar. i. l. saccularii. ff. ad l. iul. maie. Restat er
go videre an incarceratus pro debito possit ꝓ ali-
quo delicto recommendari ⁊ secundum docto. circa
hoc dicendū ꝙ sicvt no. Bar. in. l. ff. de cust. ⁊ exi. reo.
econtra si esset incarceratus pro delicto nō posset rē
cōmendari pro debito vt ibi no. per bar. ſʒ si esset po
situs in carceribus pro vno delicto an posset ꝓ alio
delicto recōmendari. distingue aut delictum ꝓ quo
erat primo icarceratus erat tale delictum qd̄ impe
diebat talē executionē fiendā in alio ꝓ quo recōmē
datur ⁊ tūc bene pōt fieri recōmēdatio / vt si erat pri
oppositus i carceribus pro manu ⁊ tūc recōmēdat̄
ꝓ capite. qꝛ tūc iste exceptiones se cōpatiunt̄ vnde
prīo fit executio i manu deide vt ē glo. nota. i. l. con
ten. C. de delato. li. xii. ⁊ p̄dicta sufficiant circa debi-
tū ꝓ quo pōt icarcerari ⁊ circa delicta. ¶ Restat
modo videre in quo loco potest incarcerari Et circa

istum passum vnico modo expedio. q2 nullus debet incarcerari nisi i loco publico z cõmuni dputato ali as ipse qui incarcerat aliquem si teneret ipm per. xx.horas dicit cõmittere priuatum carcerez. vt no. C. de priuatis car. l. i. z. l. capite. ff. de adul. Fallit au tem si pater incarceret filiũ ad corrigẽdũ ipsum nã tunc pater non dicit cõmittere priuatũ carcerez. vt no. Cy. de pri. carce. l. imo plus si ipse filius esset cle ricus pater non incideret in canonem si quis suadẽ te. xvii. q. iiii. istud tenet Ray. in ti de sen. excõ. §. seq tur ver. circa q autem dixi q nõ potest quis incar cerari p debito in loco priuato est verũ nisi debitor ipe per suũ iuramentũ prestitũ pmisisset ad stãdum in aliquo loco vt no. Inno. in. c. ex rescripto extra d iureiu. si sũt simpliciter suo iuramento ipse pmisis set debitũ tunc dico q per istã pmissionem non arta tur vt no. Bar. ff. solu. ma. l. alia causa. §. elegãter. et per eundẽ. ff. de cõdi. z demon. l. ticio centũ hec de lo co sufficiãt. Nunc restat videre de pena fugiẽtis. di co q capite punit. l. i. C. de effrac. z expi. et vide Jo. an. in. c. pe. de. aposta. sup glo. Et certe sciendũ ẽ q ille qui fugit de carceribus videt delictũ cõfiteri vt. l. quintus ridẽsem. C. de custo. reo. Idẽ no. Archidi. i. c. vt pmisso de hereti li. vi. Unum tamẽ dico q nũq p sumit q reus fugiat si est spes de pximo q debeat relaxari glo. ẽ notabilis in. l. si pecuniam. ff. cõdi. ob causam z no. in. l. argumentũ. §. i. ff. de re. iudi. Sz iu xta pdicta quero. quid si hostiũ carceris erat aptũ z effugerit icarceratus nũqd puniat dico q sic facit optime tex. i. l. i. §. i. C. de exac. tri. z effac. ¶ Restat mõ videre quis põt esse custos carceris. z dico q cu stos carceris debet esse hõ disertus. nã cũ ipe habz

incarceratos in custodia debet esse in eo discretio. Et dico q predicta debent esse in arbitrio iudicis, Et addit hic dns Jo. q qnq3 pōt dari ad custodiē dū de auctoritate iudicis si melius custodiat vt dicit archia.ii.q.i.in pmis. ¶ Quero vlteri⁹ qua pena puniat custos carceris q delinquit in custodia dico q ipe capite punit si pter dolū vel culpā incarcerati ex delicto effugerit: vt est tex.in.l.miles.in fi. ff.d custo.reo. In ciuili aūt credo q ipe tenetur ad illam qtitatem creditori ad quā debitor erat obligatus.hoc tenet iulius et claudius in.l.quotiens. C.de exac.tri.li.x. Et dicit q agitur ↄtra illū custodem ex illa.l. ¶ Ultimo quero nūquid plures possūt esse custodes.dico q quilibet familiaris potest custos esse.et quilibet retinere vnam clauē carceris glo.est in.c.multa℞.de here.xl.claues.Item q̄ro qualiter in causis incarcerato℞ pcedat. dico q peditur summarie et de plano.nā in causis miserabilium prersonarū pceditnr summarie et de plano ita tenet Cy i le. C.si quis alte. vel sibi ita sup. in.l.C.qn imperator inter pu.ꝛ vi. et ibi bar.in.l.fi. C.i.de cust.reo.Nam miserabilis psona dr illa esse scđm q iudici videbitur vt notat Petrus de bella per.in.l.i.quando impator inter pugil.ꝛ vi.C.notat glo.in.l.aucto.preteriti.C.d col.q itaq3 sint miserabiles persone patet. qꝛ relictū incarceratis dr relictum ad pias cās etiam si sint incarcerati p debito vt notat in.l.illud C.de sacro san.ec. Et ideo credo q in tali cā pcedat summarie et de plano. Sed an in causis incarceratorū possit pcedi dieb⁹ feriatis in honorē dei.et videt q non qꝛ licet in cā possit pcedi summarie vt iam dixi tamē in talibus

causis non proceditur diebus feriatis in honorem dei notatur in cle. sepe de ver. signi. Contrariũ puto per textum in. c. fi. cũ glo. sua de feriis vbi causa miserabilium personarum potest tali tempore tractari. sed iste sunt miserabiles persone. vt hic dicit glo. et ad hoc tex. in. l. iudices. C. de epi. audi. Dñs Jo. de ymola dicit ꝙ si quis fecit suũ debitorem incarcerari et non sit soluendo ita ꝙ non potest se sustentare debet de bonis creditoris sustentari facit ad hoc optimus textus. xvi. q. vi. de lapsis. licet glo. dicat ꝙ rector carceris ꝓuidebit. xvii. q. iiii. diffinitionem ꝛ vide quod notat Jo. an. in. c. ex rescripto de iureiu. Johan. de ymola dicit ꝙ creditor tenetur ipsum alere in carceribus. ꝛ istud tenet glo. in. l. fi. super verbo agnoscere. C. de ero. mili. an. li. xii. Istud tenet dñs Ray. in. l. iudices. C. de epi. audi. Et querit hic dñs Jo. de ymola. quid si aliquis incarceretur ꝓ debito descendente termino alias pendẽte an debeat relaxari si p̄stet cautionẽ. satisfaciẽdi. glo. dicit ꝙ sic. in. c. nuper allegato. Et hec sufficiant.

¶ Explicit opusculum de carceribus editum per dominum Bal. de pusio.

¶ Incipit tractatus de alimẽtis editus ꝑ dominũ Bar. legum doctorem.

Materiam alimentoꝝ tractaturus est pri mo sciendum ꝙ alimenta deberi contin git tam iure naturali et inter sanguinis affines ꝙ ꝛ iuris dispositione. Et quia naturalia di gniora sunt ceteris. Ideo de his scilicet de alimen tis preferendum est primo deinde subdēdo de his que hominis voluntate debentur. vltimo videlicet quasdam questiones siue dubia parti cuilibet ap= plicanda. Et quia frustra esset de alimentis hic per tractare nisi sciremus quid eorum pertinet appel= latione. ideo quero primo quid continetur appel= latione alimentorum. Et dico ꝙ tractemus de ali= mentis continentur omnia ad vitam necessaria si= ne quibus ali non potest vt in ciboꝝ administratio ne et etiam hominum natura demōstrat. Item ha bitatio. vt. l. legatis de alimen. et ciba. lega. Item calciamētum. ff. de transac. l. cum hi. §. de calciario. Si vero tractemus de alimentis transactione vel ipsa remittenda alimenta. ¶ Quero an debitis alimentis debeantur sumptus prestandi siue pran dēdi magistro in medicina vel in artib⁹ liberalib⁹ Dicunt aliqui aut alimenta debentur iure sangui= nis et dicant tunc tales sumptus debentur de hoc est casus in. l. qui filiū de puc. edu. ff. et. l. iii. §. penul. Aut debentur ex dispositione hominis et tunc non debentur. et de hoc est casus in preallegata. l. Sed quid debeatur victus. dic idem ꝙ in alimentis. vt le. verbum victus. de ver. et. l. fe et glo. iii. l. fi. de ali men. et ciba. lega. Quero an in dictis tribus casi= bus significationē importantibus contineat lect⁹ dico ꝙ cū lecto. quia sine lecto quis viuere non pos set lege. quos nos de verborum significa. ꝛ ibi nota

¶ Quero quid si qs legat lectum vel victum famulo suo in domo sua vt quotidie testatores faciūt dico q tenetur ad oīa ad victum necessaria vt ad oīa supradicta. vt notat in dicta .l. quis nos. §. fi. de verbor signi. ¶ Quero cum debeantur alimenta educatio siue victus an debeantur medicine z credo q sic cum non sit possibile vitam suā deducere sine eis cum sint infirmo corpori necessaria z sic credo deberi. pro quo tex in. l. si cum dotē. §. si autem solu matri. licet ille textus posset queri q ibi alimēta et medicine ponūtur vt species sepate. ¶ Quero quid si debetur vinorum vel ciborum dic solum cibum deberi non autem vestimēta vel habitationem vt alia supradicta. vt. l. variis. ff de alimē. et ci ba. lega. et appellatione cibi intelligo potum. vt le. sed et si non fuit. cum sc. ff. de auro et argento lega. Et cum debent cibaria tunc dicerē medicinas non deberi. qz tunc solum cibaria tenentur z ita dicit d facto se consuluisse dn̄s meus dominus Francisc' de persona pysis in personam dn̄i mei et Johan. de lymonodis spoletis dum assessorio officio fungeretur. ¶ Uisis ergo que appellatione alimentor cōtineantur videbimus nunc quibus personis ex necessitate nature debeātur. Et primo pater tenetur alere filium suum et cogitur officio iudicis eū alere. vt. l nec filium. C. de patria ptāte. Itē fili' patrē in dicta. l in pri. idē de auo. z nepotibus in ptāte' q tenēt locū patris. vt. l. ii. §. non solū. ff. de accusatiuo ¶ Quero circa hoc filius emancipat' nō alit patrem an ex hoc pater possit filiū in ptāte reuocare bene facit ad hoc. l. vnica C. de ingra. liberis m atrociorem facit iniuriam qui egenti patri alimēta

denegat. vt in. l. vnica. C. de libe. agno. ppter quaz iniuriam attrociorem filius in potestate reuocatur recisa emancipatione. vt in dicta. l. i. Et idē liberto contra patronum. vt ibidem in glo. notatur ppter qd ego dicerem q sit causa sufficiens ad filiū exheredandū cū eū reuocare dicatur vt dixi ¶ Quero an ex causis ex quib9 pater filiū ex hereditate possit eidem denegare alimēta. Glo. tenet q sic in. l. si quis a liberis. § si quis ex his. ff de libe. agno. Itez hoc pcedit q pater filium vel filium patrem alere teneatur nisi alimētādus artem habeat ex qua alimentare se possit. vt dicta. l. si quis versi. si filius qd intellige nisi sit persona quā non operari decet. vt miles vel homo nobilis q licet possit operari est tn̄ alēdus. vt. l. si qs. §. ii. ver. facili9 quoz 7 qd ibi apostillat Jaco. de arenis p quo facit qd infra dicam Quero an mater filiū alere teneatur dic q sic vsqz ad triēniū 7 etiā vltra si pater laborat inopia 7 mater affluat diuitiis. vt § ii l. si mulier de libe. agnos. qd est verū vt vsqz ad triēniū alere teneatur nisi sit psona talis cōditionis q lactare deceat. vt notat. Atqz oi summa de patria ptāte in fine p quo facit quod notat Jaco de arenis in. l. marit9. ff solu. mri Quero an in casib9 in qbus pater alere filiū si ipm fame videat perire teneat. l. coz. de sicca. glo. est q sic in. l. negare. ff. d libe. agnos. Quero an pr teneat aelre. nurū. dic q sic. vt in dicta. l. si qs. solu. ma. ff. et l. qnis. §. i. de libe. agnos. ff. 7 in. l. i. ff. de tutelis. Quero an. pater teneatur alere filium naturalem tm̄. dic q sic spruriū vo non. vt dicta. l si qs. §. i. cum similibus. de iure canonico 7 de eqtate canonica etiā nati ex dānato coitu alēdi sunt vt in. c. cū hēret

de eo q̄ dux. in mri. quā pollu. per adul. in fine Uisis de illis quib⁹ debentur alimēta p̄stari iure nature nunc videamus de illis qui debētur ex hois dispo sitiōe. Quero testator sic dixit. Ego lego Ticio ali mēta q̄ solitus sum prestari sibi in vita vario modo prestitit qn̄qꝫ ampla qn̄qꝫ stricta. dic ꝙ debet inspi ci tp̄s testamēti vt eodem mō quo tunc p̄stabantur eodē mō p̄stent vt. l. nulla. ℣. post mortē de alimē. ⁊ ciba. lega. Quero q̄d si legātur alimēta ⁊ sūt plēs heredes ita ꝙ incōmodū sit legatorio singulos ꝓ hereditaria portione cōuenire quō ei cōsulet. dic in l. iii. in principio de alimē. ⁊ ciba. lega. vt puta iudex decreuit in totum alimēta prestare alius est soluē= do alius non. an ꝓ parte non existente soluēdo exi stens soluere teneat dic ꝙ nō. vt i li. ii. in fine ff. de alimē. ⁊ ciba. lega. et. l. pe. eo. ti. Quero quo tēpore sunt p̄standa alimēta vtrū ānua vel mēstrua. vide Ja. de are. in. l. fi. de libe. agno. vbi distinguit. dic de hoc plenius in dicta. l. fi ⁊ ibi ego dixi. et hec posita sunt lꝫ vario mō in. l. si quis ad declinandam. C. de epi. et cleri. ⁊. l. pecunie in fi de alimen. et ciba. lega. ¶ Quero legata sūt alicui alimēta heres dicit vo lo tibi prestare ad vitā necessaria. tu potes viuere cū tāto pane ⁊ aqua. nec id volo prestare ꝙ iura di cūt si testator cōsueuit alimēta illa p heredē p̄stare vel cōsiderabit facultas ei⁹ q̄ p̄stare dꝫ ⁊ dignitas legatarii cui debētur cōsuetudo regionis ⁊ silia. Et his ꝯsideratis alimēta ꝯsiderabūtur arbitrio boni viri l. q̄ alimēta. ff. de alimē. ⁊ ciba. lega. l. sꝫ ⁊ si quis ponit principiū. ff. de vsufru. ¶ Quero an alimen= torꝫ legata dicant ad pias cās. glo. dicit ꝙ sicut i l. si quis titia de lega. ii. ⁊. l. sancim⁹. ꝓpe finem. C. de

sacro sanc.eccl.ꝛ dic notata a simili.ꝛ glosa exempli
ficat de elegatis alimētoꝛum vt dicitur in textu. pu
nietur etiam qđ est verum quādo legat pauperi et
probatur per textum in corpore autētico vt qui de
ap.agno.§.aliud quoqꝫ capitulum.Et secundū pre
dicta solue questionē an delegato alimentoꝛuꝫ pos
sit falcidia detrahi ❡ Quero an filius teneatur ale
re patrem.dico ꝙ sic ꝛ dicit tex.ꝛ glo.in auten.de in
cest.nup.C.ꝛ.l.amicus.ꝛ.§.manente de iure doc. in
glo.ꝛ.l.legatum de capitis diminu.vt ĩfra ꝓximo di
cam ❡ Quero legant alimenta non capaci depoꝛ
tato vel in metallum damnato vel fratribus mino
ribus vel similibus an possit ad hoc legatū admit-
ti:dico ꝙ sic officio iudicis.vt.l.seruos ad custodiaꝫ
de alimen.ꝛ ciba.lega:ꝛ quod notatur in dicta.l. cū
hi.vbi seruus vel non capax potest super alimentis
transsigere vel pacisci. ❡ Quero si heres aliquis
de bonis alicuius vel aliquomodo cōiunctus alicui
prestet alimēta an posset ab eo repetere vide in.l.nē
senius.ff.de nego.gesti.et.l.de ali C.de transacti.ꝛ.l
alimenta.C.de nego.gestis Quero an alimēta pos
sint peti pro futuro tempore vide notata in.l.đ ali.
C.de trāsactio.ꝛ.l.l.C.de fideiusso.ꝛ.l.quēadmodū
ff.de iudi.Itē notatur speciale aliqđ vt prestat per
tricēnium indicant obligationem perpetuam vt.l.
l.C de fidei cō.ꝛ.l.si certis ānis.ff.đ pactis ❡ Que
ro te statoꝛ in testamento alicui legauit alimenta ꝛ
plura alia.vnum in testamento aliquo vel icodicil-
lis legata minuit dicendo cui legaui volo pro tercia
parte p̄stari.an hoc referetur ad legata alimētoꝛū
casus est notabilis ĩ.l.libert⁹.§.possumus .ff de ci-
ba.ꝛ alimen.lega. ❡ Quero an extrane⁹ heres fi-

lii teneatur alere patrem egenum dic ꝙ sic per tex. l. si quis a liberis. §. parēs ⁊. § scriptū ꝺ libe. agnos. ¶ Quero aliquis non habet vnde se alat nisi vēderet aliquam rē q̄ tamen ad petitionē iudicis sequestranda est quid fiet dico ꝙ propter alimenta pōt vendi. l. fi. C. de cer. cog. ¶ Quero an vassallus teneatur alere dominum egenum dico ꝙ sic. vł possēt feudū per denegationem auferri. vt in auten. de iure fide. c. i. coll. x. Quero tutor denegat alimēta pupillo vtrum sit iusta causa remouendi certe sic ⁊ etiam puniendi vt. l. fi. ff. vbi pu. edu. de. ⁊. l. tutu. qui ali. de suspec. tuo. ¶ Quero an sententia lata sup alimētis sit interlocutoria vel diffinitiua/dico ꝙ est interlocutoria vt est glo in. l. si quis ex his. ff. de lib. agnos. ¶ Quero an maritus teneatur alere vxorē: dico ꝙ quādo dotē habet nō est dubiū. qꝛ ꝓ oneribus matrimonii datꝛ dos ¶ Quero si vxor nullā dotem habeat dic idem si ei operatur. Et idē in herede viri soluto matrimonio vt ē glo. in. l. si quis patronus. ff. de operis libertorum alias si ei non operetur credo nō alēdā nisi esset furore detenta. qꝛ ꝑ seipam nō stat ¶ Quero q̄d ecōtra an mulier teneatur alere virū suspectum: dic ꝙ sic vt in ti. qui fi. sunt legit. §. i. versi. ꝙ si nulli. ¶ Quero an vxor habeat bona viri obligata de alimentis sicut ꝓ dote. Jac. ꝺ are. dicit ꝙ sic per. l. lucius qui po. ī pigno. Tñ dominus meus dominus Frācisus de pisis determinauit cōtrariū l. i. ff solu. matrimonio. ¶ Quero vtrum tutor teneatur alere vxorem ⁊ matrē pupilli egentis tex. est ꝙ sic in. l. i. post principium. ff. de tute. Quero vltra tutor est pauper nec habet vnde se alat vtrū debeat ali de bonis ipsius pupilli: dico

ꝙ sic l. l. i. § si pupill⁹. ff. de tute. ¶ Quero an alimē ta sint prestanda de pecunia deducta ex venditiōe rerum aut ex fructibus earꝫ: dic ꝙ ex fructibus de bentur alimēta et ex redditibus. vt. l. iii. § modū. ff. vbi pupil. edu. debe. ꝛ. l. impator. in fi. ff. ad trebel. ¶ Sed peto de vno testator reliquit alimenta ali quibus pupillis vsq̄quo peruenisset ad pubertatē ad quod tempus essent prestanda alimēta dico ꝙ de hoc est casus in. l. in cla. ff. eo. ti. ꝛ de hoc ibi plene tractaui materiam hanc.

¶ Explicit tractatus de alimentis editus ꝑ domi num Bartholum legum doctorem Parisius im- pressus Pro Johanne petit commorante in vico sancti iacobi ad Intersignium leonis argentei. An no domini millesimo quingentesimo primo die ve- ro duodecima mensis Septembris.

